Pomurski VESTNIK

MURSKA SOBOTA, 28. JULIJA 1960
Leto XII. — Štev. 30 Cena din 10.—

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUDSTVA ZA POMURJE

Vsako leto dobiva Sobota novo lice: stanovanjski bloki in poslovne zgradbe rastejo v središču mesta in v vseh glavnih ulicah. Kot kaže slika, daje nova zgradba banke pogledu z Lendavske ulice na Trg zmage popolnoma novo perspektivo

Iz razprave na zadnji seji Okrajnega odbora SZDL

VEČJE PRIZADEVANJE ŠOLSKIH ODBOROV ZA PREOBRAZBO ŠOLE

Na zadnji seji, ki je bila prejšnji teden, je Okrajni odbor Socialistične zveze med drugim obširno razpravljal na osnovi referata tov. Side Podlesek o delu šolskih odborov in njihovem prizadevanju za oblikovanje in za odpravljanje vseh neskladnosti, ki obstojajo med preostanki zaostalosti na tem področju in težnjami, da bi šole vzgajale otroke tako, kot zahteva naša družba v skladu s svojimi potrebami.

Po vsebini se je delo šolskih odborov v zadnjih dveh letih izredno razširilo, čeprav so še vedno največ razpravljali o materialnih vprašanjih in se pri reševanju teh problemov povezovali tudi z občinskimi sveti za šolstvo. Pri reševanju teh problemov pa so največ aktivnosti pokazali v tistih krajih, kjer gradijo nove šole. Večkrat so razpravljali tudi o opremi za tehnični pouk, toda pri teh razpravah so ostali le pri načelnih ugotovitvih, ker v šolskih proračunih ni bilo sredstev za to opremo. Ta vprašanja bi pa mnogo laže lahko reševali, če bi se tesneje povezovali z raznimi podjetji in kmetijskimi zadrugami, ki bi jim pri uvajanju tehničnega pouka lahko pomagala. To sodelovanje pa je doslej v glavnem ostalo v obliki patronatov in se omejilo le na darila ob novoletnih jelkah. Zato so bolj redki primeri vsebinskega povezovanja, ki bi se odražalo v medsebojnih stikih, v prisostvovanju članov delavskega ali zadružnega sveta sejam šolskega odbora in obratno. Delni vzrok in pa tudi posledica takih odnosov je, da v šolskih odborih najdemo zelo malo delavcev.

Najbolj so spremljali šolski odbori učne uspehe in delo šole, ob tem pa so se vse premalo seznanjali z vzgojnimi problemi, zlasti pa z idejno-vzgojnim delom. Zaradi tega je opaziti, da šola še vedno premalo vpliva na okolico. Ta vpliv bi se moral čutiti v delovanju kulturno-prosvetnih društev, knjižnic, razširjanja napredne knjige, a je sedaj omejen na sodelovanje šole pri raznih proslavah.

Analizirajoč dosedanje delo šolskih odborov, zborov učiteljev in razrednih skupnosti učencev, je Okrajni odbor SZDL sklenil, da morajo vodstva občinskih organizacij in krajevne organizacije SZDL v bodoče skrbeti, da bodo omenjene pomanjkljivosti odpravljene in da bo delo vseh šolskih organov čimbolj aktivno, kajti le tako bo mogoče v polni meri uresničiti reformo in izoblikovati novo, našim potrebam prilagojeno šolo. Ker je dosedanja dejavnost šolskih odborov bila često nezapažena in tudi malo obravnavana tako na sestankih organizacij Socialistične zveze kakor tudi na zborih volivcev, bo potrebno jesenskim volitvam novih šolskih odborov dati neprimerno večji poudarek kot doslej in to tako glede kadrovskih priprav kakor tudi same izvedbe volitev, ki bi pa naj bile v posameznih občinah hkrati pri vseh šolah. Občinska vodstva SZDL bi pa naj nenehno spremljala delo šolskih odborov, enako tudi sveti za šolstvo pri občinskih ljudskih odborih, predhodno bi pa morale to problematiko obdelati tudi krajevne organizacije. Šolski odbori bi pa naj svoje delo v bodoče usmerili predvsem na reševanje vsebinskih problemov šol in to zlasti na vzgojna vprašanja in materialna, med katerimi bodo morali upoštevati tudi življenjske pogoje učiteljev na njihovi šoli in pomagali pri njihovem reševanju. Pri tem delu pa se bodo morali še bolj opirati na zbore volivcev, krajevne organizacije SZDL in ostale organizacije v šolskem okolišu.

-nc

Sekcije pri krajevnih odborih SZDL

V minulih dneh so iniciativni odbori za formiranje krajevnih organizacij Socialistične zveze mnogo razpravljali o raznih organizacijskih vprašanjih, zlasti pa o delu in ustanavljanju sekcij. Pri tem krajevni odbori sami z ozirom na potrebe in posebnosti problemov določajo, katere sekcije bodo imeli. Ko bodo te sekcije po letnih konferencah krajevnih organizacij začele delati, se bo način dela in pa tudi samo delo in življenje organizacij bistveno spremenilo.

V čem bo pravzaprav ta nova organizacijska oblika dela prinesla spremembe? Pri tem moramo izhajati iz določil novega statuta SZDL, predvsem iz tistega dela, ki pravi: Prek Socialistične zveze kot ene najvažnejših oblik samoupravljanja v političnem in družbenem življenju delovni ljudje uresničujejo in razvijajo demokratične pravice, bolj vsestransko spoznavajo družbeno-politične probleme dežele, lokalnih skupnosti in svojih kolektivov, razvijajoč pri tem svojo ustvarjalno dejavnost in svojo socialistično zavest.«

Statut torej jasno govori, da SZDL po svojem značaju ni politična stranka, temveč postaja »ena izmed najvažnejših oblik samoupravljanja v političnem in družbenem življenju« in da morajo biti tudi organizacijske oblike prilagojene temu. Dosedanja organizacijska struktura in način dela pa tega nista v dovoljni meri omogočala. Edina možna oblika, kjer so člani lahko razpravljali o najrazličnejših vprašanjih in odločali o urejevanju določenih problemov so bili sestanki organizacije. Za take sestanke pa se je običajno nabralo preveč materiala, da bi posamezna vprašanja bila dobro prečiščena ali pa so bila le nekatera, mnoga, enako ali pa iz določenih ozirov še bolj pereča pa so ostala nepojasnjena. Taki način dela ni dopuščal, da bi pri odločanju o tem, kako se naj načeti problemi rešujejo, sodeloval čimširši krog ljudi, kar je imelo za posledico, da se je del članstva pasiviziral in odmikal delu in akcijam. Neposredni namen novih organizacijskih oblik pa je prav v tem, da bi se te pomanjkljivosti odpravile. V tem prizadevanju pa zavzemajo prav sekcije izredno pomembno mesto.

Vprašanje sekcij je toliko važnejše, ker sekcije ne bodo razdeljevale samo članov SZDL po njihovih interesih, temveč bodo sekcije združevale tudi ostale državljane, ki niso člani organizacije, kot to določa 15. člen Statuta SZDL. Preko sekcij bodo krajevne organizacije lahko še bolj neposredno kot doslej organizirale vso dejavnost na svojem območju in jo usmerjale, hkrati pa mobilizirale širše kroge delovnih ljudi za reševanje posameznih problemov. Delo v sekcijah bo pa hkrati omogočilo ustvarjanje demokratičnega vzdušja, torej takega vzdušja, kjer bodo pobude in predlogi ter tudi mne-

(Nadaljevanje na 2. strani)

V kmetijski zadrugi v Mačkovcih gradijo obsežno zadružno poslopje, v katerem bodo do jeseni uredili skladišča za semena in gnojila, garaže ter tehtnico, pozneje pa še zadružne poslovne prostore in primerno dvorano. Kakor kaže naša slika, je gradnja skladišč res nujna, saj obeta koruza lep pridelek. (Foto: J. Stolnik)

Poleg setve najvažnejši odkup

Letošnja dobra žetev kaže, da bo med drugim nekoliko živahnejši kot prejšnja leta tudi odkup žitaric. Sodijo, da bo dal naš okraj čez 250 vagonov žitaric za industrijsko predelavo, kar je približno za četrtino več kot lani. Glede na povečani pridelek pa se bodo tu in tam pojavile težave zaradi pomanjkanja skladišč. Žitni silos, ki ga gradijo v M. Soboti in ki bo imel prostora za 400 vagonov zrnja še ni dograjen in ga za skladiščenje žitaric ne bo moč uporabiti že letošnjo jesen. V soboški občini, kjer bo odkupilo vse tržne viške žitaric preko kmetijskih zadrug mlinsko podjetje, računajo, da bo za 122 vagonov tržnih viškov. Mlinsko podjetje pa ima skladiščnih prostorov le za 60 vagonov. Računajo, da bi morala vsaka kmetijska zadruga vsaj za mesec ali dva vskladiščiti povprečno dva vagona žitaric. V nekaterih zadrugah glede tega ne bodo imeli večjih težav. Teže bo na primer v zadrugah Puževci, Kobilje, Beltinci in še v nekaterih drugih, kjer pričakujejo izredno velik odkup žitaric. Kmetijska zadruga Murska Sobota bo odkupila okrog 10 vagonov žitaric, za kar so uredili več primernih prostorov za vskladiščenje. Mlinskemu podjetju v Murski Soboti bo dalo beltinsko posestvo na razpolago svojo sušilnico, zato sodijo, da bodo lahko vskladiščili nekaj več kot 60 vagonov posušenega zrnja.

Zasilna skladišča, ki jih bodo imele kmetijske zadruge, bo potrebno primerno urediti. Obstoja namreč bojazen, da bi se vskladiščeno blago v nekaterih zadrugah pokvarilo. Večina zadrug je temu vprašanju posvetila vse potrebno tudi glede ravnanja z zrnjem med sušenjem v skladiščih.

Te dni je posebna komisija pri okrajni trgovinski zbornici ugotavljala, kolikšni bodo letošnji tržni viški sadja. Na Goričkem, kot v ostalih sadjarskih okoliših sodijo, da bo letos sadja nekoliko manj kot lani, vendar bo mnogo lepše. Sadjarji pričakujejo, da bodo glede na to tudi odkupne cene za najlepši pridelek nekoliko boljše kot predlani. Samo v kmetijskih zadrugah Mačkovci in Grad bodo odkupili okrog 100 vagonov sadja, pretežno namiznega, dočim bo ponudba industrijskega sadja nekoliko manjša in odvisna predvsem od cene na tržišču.

V vseh kmetijskih zadrugah poudarjajo, da je poleg setve odkup kmetijskih pridelkov, predvsem žitaric in sadja najvažnejše opravilo, ki čaka zadruge v prihodnjih mesecih.

VREMENSKA NAPOVED

za čas od 28. julija do 7. avgusta

Do konca julija nestalno s pogostimi padavinami, a v prvih dneh avgusta lepo vreme. Nekako od 5. avgusta dalje zopet nestalno s padavinami.

Vabimo Vas na **XVII. MARIBORSKI TEDEN** pod geslom

ČLOVEK • DRUŽINA • KOMUNA

ki bo od 30. julija do 8. avgusta 1960

25% popust na železnicah.

Razstava industrije, trgovine in obrti. — Sklepanje pogodb in prodaja blaga široke potrošnje. — Razstava kmetijskih strojev in potrebščin za kmetijstvo. — Velika modna revija - prikaz sodobnega oblačenja.

Združite svoj letni oddih na Pohorju z obiskom Mariborskega tedna.

Od četrtka

ŠTEVILNE SVEČANOSTI OB DNEVU VSTAJE

V Pomurju so bile v počastitev Dneva vstaje številne svečanosti. V Radgoni so imeli v petek, poleg manjših krajevnih proslav v Stogovcih, Radencih, Apačah in pri Vidmu, slavnostno akademijo, na kateri so sodelovali godba na pihala, pevski zbor in recitatorji. Dve patrulji sta obiskali partizanske postojanke ter otroke in svojce padlih borcev.

Na večer pred praznikom so imeli primerno proslavo ob kresu tudi v Beltincih. Kratek kulturni program je izvedel tudi pevski zbor in godba.

V Lendavi so v počastitev Dneva vstaje priredili patrolni tek po lendavskih ulicah in strelsko tekmovanje. Sodelovalo je 16 ekip. Prvo in drugo mesto sta si priborili ekipi iz podjetja Proizvodnje nafte, tretje pa ženska ekipa iz Tovarne dežnikov.

Krajevne organizacije ZB na Cankovi, v Rogašovcih, Tišini in ostalih večjih krajih so organizirale patrolne pohode in manjše proslave. Manjše proslave so imeli tudi v ljutomerski občini, v petrovsko-šalovski občini pa so Dan vstaje proslavili v nedeljo. Pripravili so kratek kulturni program in govor, mladina pa je uprizorila igro »Via mala«. Na vseh proslavah so zabeležili precej številno udeležbo. -o

VELIKO ZANIMANJE ZA SREDNJO TEHNIČNO ŠOLO

Kakor smo zvedeli, je zanimanje za srednjo tehnično šolo v Lendavi veliko. Doslej so samo v lendavski občini zbrali okrog 15 prijav, prošnje za sprejem v šolo pa dobivajo tudi iz ostalih krajev Pomurja. Prostore za šolo imajo zagotovljene.

GRADNJA AGROSERVISNE DELAVNICE V PETROVCIH

Minulo soboto so začeli pri železniški postaji v Petrovcih graditi novo agroservisno delavnico. Za gradnjo so se odločili zaradi vedno večjega števila strojev, ki jih morajo voziti na popravilo v Mursko Soboto in drugam. Kakor predvidevajo, bodo delavnico zgradili že do začetka prihodnjega leta, zaposlila pa bo v začetku samo 12 ljudi.

SEJA OKRAJNE OBRTNE ZBORNICE V MURSKI SOBOTI

V soboto so na seji Okrajne obrtne zbornice v Murski Soboti poročali o delu komisije za sestavo perspektivnega plana v obrti. Ta komisija se je pred kratkim sestala s predstavniki občinskih ljudskih odborov ter skupno z njimi določila glavne smernice perspektivnega plana.

Na seji so nato poročali o uspehih pri uvajanju nagrajevanja po učinku v obrtnih obratih. Pri uvajanju nagrajevanja po učinku so najbolj napredovala obrtna podjetja Mizarstvo, Plinarna in Mehanika v lendavski, Mizarstvo ter še nekatera druga podjetja v ljutomerski občini, nekoliko slabše pa je v ostalih občinah. Zaradi tega so na seji sklenili, da bodo izdelali osnutek, ki bo služil obrtnim obratom za hitrejše uvajanje nagrajevanja po učinku.

POSVETOVANJE O PROBLEMATIKI ODKUPA IN VSKLADIŠČEVANJU ŽIT

V soboto je bilo v Murski Soboti posvetovanje o prometu in vskladiščevanju žit ter o problematiki odkupa. Posvetovanja so se udeležili upravniki kmetijskih zadrug, mlinskih in nekaterih drugih podjetij.

V razpravi so ugotovili, da bodo kmetijske zadruge v našem okraju zbrale letos okrog 220 vagonov žitaric, kmetijska gospodarstva pa od 20 do 30 vagonov. Tako bomo imeli letos v našem okraju okrog 250 vagonov tržnih viškov žitaric. Ker je treba to blago tudi primerno vskladiščiti so predlagali, naj si mlinska podjetja v Murski Soboti, Lendavi in Apačah preskrbijo potrebna pooblastila za promet s tovrstnimi pridelki, primerno uredijo skladišča ter organizirajo strokovno službo.

Na posvetovanju so nadalje razpravljali še o odkupu živine, sadja, mleka ter ostalih kmetijskih pridelkov.

POSVETOVANJE UPRAVNIKOV ZADRUG V LENDAVI

V Lendavi je bilo pred kratkim posvetovanje upravnikov kmetijskih zadrug, na katerem so se pomenili o načinu pogodbenega sodelovanja ter o pripravah na jesensko setev.

Na posvetovanju so sklenili, da bodo zadruge odslej sklepale pogodbe predvsem za sodelovanje s strnjenimi kompleksi. Prav tako so se odločili, da bodo semena kupovali od kmetijskih gospodarstev v našem okraju. Kakor so omenili, bodo zadruge zasejale letos v pogodbenem sodelovanju mnogo večje parcele kot lani, saj so se zadružniki nad letošnjimi donosi pšenice, ki ponekod segajo tudi preko 50 metrskih stotov, zelo navdušili. -ko

VRNITEV IN ODHOD MLADINSKIH DELOVNIH BRIGAD

V ponedeljek se bo vrnila z delovne akcije na avto cesti, 10. PMDB »Janez Kaučič-Nande«. Brigada je za prizadevno delo dobila naziv 5-krat udarne, dvakrat pa je bila posebej pohvaljena.

Na zvezno akcijo pa bo že v soboto odpotovala 11. PMDB »Dane Šumenjak«. Brigado bo sestavljala pretežno srednješolska mladina. Razen tega bo šlo v posebno učiteljsko brigado iz Pomurja tudi 10 učiteljiščnikov.

V nedeljo pa se bo vrnila z delovne akcije na trasi »severne magistrale« srednješolska mladinska delovna brigada »Štefan Kuhar«. Na omenjeno akcijo pa bo že v ponedeljek odšla druga pomurska brigada. V teh dneh pa sta prispeli na kratek izlet v Mursko Soboto kranjska in ljubljanska mladinska delovna brigada, ki sta na delovni akciji na trasi »severne magistrale« pri Lenartu. -ko

TUDI LETOS VEČJE ŠTEVILO UČENCEV V GUMARSKI ŠOLI V KRANJU

Industrijska gumarska šola v Kranju bo v šolskem letu 1960/61 sprejela 25 učencev, ki imajo veselje do gumarske stroke. Šolanje v tej šoli traja 2 leti. Po končanem šolanju in praksi v podjetju imajo absolventi možnost vpisa na Tehnično gumarsko šolo v Kranju, s tem pa si zagotovijo tudi primerno delovno mesto v podjetju. V času šolanja bodo učenci stanovali v internatu in bodo dobivali 8000 dinarjev mesečne nagrade.

PREDAVANJA IN FILMI O PROMETU

Občinska komisija za varnost prometa pri ObLO Lendava je na svoji zadnji seji razpravljala o akciji »Na cesti nisi sam« in sestavila načrt dela. O pomenu voznikov motornih vozil je bilo predavanje obveznikom predvojaške vzgoje. Udeležilo se ga je 85 mladincev. Podobno predavanje bodo imeli tudi za vajeniško mladino kovinske stroke v Plinarni, Mehaniki in v Proizvodnji nafte, posebno predavanje pa v tovarni čevljev »Planika« v Turnišču. Prav tako bo Avto-moto društvo in Združenje šoferjev in avtomehanikov imelo razgovor s svojimi člani o varnosti prometa. V času akcije bodo predvajali v nekaterih večjih krajih lendavske občine film o varnosti na cesti. Komisija bo poleg tega priporočila vsem gospodarskim organizacijam v občini, da posvetijo vso pozornost pri tehnični zaščiti šoferjev.

do četrtka

MOTNE VODE TEKO

„Voda iz našega vodovoda ni užitna," tako so pred nedavnim ugotovili na sestanku nekega hišnega sveta v M. Soboti. „Edini izhod bi bil klorinator, toda, kdo naj ga plača?" Zakaj občinski ljudski odbor ni sprejel odloka o obveznem kloriranju vode? Lanskoletna bilanca: 53 sobočanov je obolelo za diarejo. Razmere se ne bodo izboljšale dokler ne bo urejen mestni vodovod?

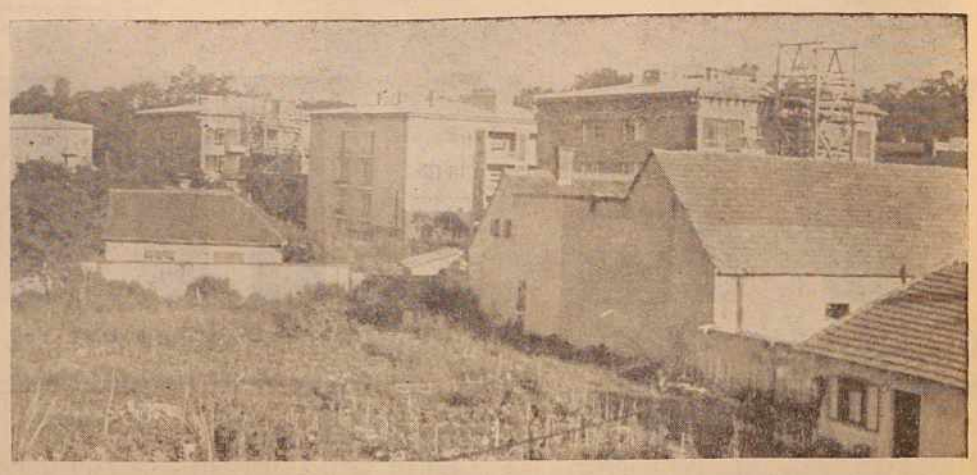

Štefana Kovača ulica od zad nje strani: kakorkoli bo cesta že čez nekaj let menda ena najlepših, bo ostal del mesta za novimi bloki tak kakršen je

»Plačujemo prav tolikšno stanarino kot v Mariboru in drugod, kjer imajo v stanovanjih pitno vodo!« Tako so zaključili razpravo na omenjeni seji hišnega sveta, ko je nekdo od prisotnih omenil, da bi bilo potrebno namestiti v vodovodu klorinator — pripravo, ki redno razkužuje vodo.

Zadevo o klorinatorjih so sprožili lani, ko je bila v Soboti »afera« o zastrupljenih zgodovinarjih. Na okrajni higienski postaji so bili takrat mnenja, naj bi namestili v studence provizorične klorinatorje. Janez Ošlaj z okrajne higienske postaje nam je o tem dejal takole: »Enostavni klorinatorji, ki bi jih lahko izdelalo katero koli mizarsko podjetje, bi stali okrog 5 tisoč dinarjev. Centralni higienski zavod je bil pripravljen narediti primerne načrte. Vendar smo od te namere odstopili, ker občinski ljudski odbor ni izdal odloka o obveznem kloriranju vode.

Na občinski sanitarni inšpekciji poudarjajo, da ima 95 odstotkov soboških vodnjakov okuženo vodo, kar je pokazala analiza. Kloriranje vode brez klorinatorjev je nemogoče, saj bi jo moroli klorirati vsak dan, kar bi stalo za vodnjak 400 dinarjev.

Ker se je torej celotna zadeva zaustavila na odločitvi občinskega ljudskega odbora ali naj izda odlok o obveznem klorianju vode v soboških vodnjakih ali ne, smo se obrnili do podpredsednika občinskega ljudskega odbora Štefana Šabjana, ki je zadevo pojasnil takole: »Občinski ljudski odbor je o tej zadevi razpravljal. Vendar odloka ni izdal, ker za nakup klorinatorjev ni sredstev.«

Posamezniki ob tem menijo, da bi se prebivalci Sobote kljub odloku izogibali kloriranju vode in bi klorinatorje celo uničevali (!). Morda je taka predpostavka nekoliko prehuda in več ali manj le izgovor. Resnejše je vprašanje sredstev, ki bi bila potrebna za nakup klorinatorjev. Toda istočasno smo izvedeli, da je bilo lani v infekcijskem oddelku soboške bolnišnice v Rakičanu 53 Sobočanov, ki so zboleli za diarejo. Če bi primerjali stroške za zdravljenje omenjenih bolnikov in stroške za naprave, ki bi v naših studencih čistile vodo, bi najbrž lahko zaključili, da klorinatorji vendarle ne bi bili tako dragi. Nekateri soboški stanovalci prav tako soboški stanovalci prav tako postavljajo vprašanje zakaj ne bi porabili (tudi za klorinatorje?) del sredstev, ki ostanejo po novem obračunavanju stanarin na razpolago hišnim svetom. Dejansko je tako, da hišni sveti ne razpolagajo z nobenimi sredstvi. Po dogovoru s predsedniki hišnih svetov izvaja uprava stanovanjske skupnosti tudi obračunavanje stanarine, kar da letno okrog 900 tisoč dinarjev stroškov. Ne glede na dogovor stanovanjske skupnosti s predsedniki hišnih svetov bi bilo potrebno razpravljati, ali je primerno, da uprava stanovanjske skupnosti dela tako veliko režijo. Primer, da skega servisa pri stanovanjski je tako, kažejo storitve mizarmu svetu poslal račun za naskupnosti, ki je nekemu hišnevaden lesen predpražnik v znesku čez 3900 dinarjev. Vprašanje je, kako delajo ostali servisi: krpalni, čistilnica in pralni servis. Predsednik sveta stanovanjske skupnosti v Murski Soboti Rudi Kmetec je na vprašanje, zakaj so usluge servisa tako drage kljub temu, da ima nekatere ugodnosti glede družbenih dajatev odgovoril, da bo svet v kratkem obravnaval vsa vprašanja glede cen uslug servisnih delavnic stanovanjske skupnosti.

Ugotovitev, da je vsa podtalna voda, ki jo zajemajo soboški studenci okužena in neprekuhana neprimerna za pitje ni nova. Na pobudo stanovanjske uprave je izdal občinski ljudski odbor odlok o prepovedi reje živine v nekaterih ulicah. Pri izvajanju tega odloka nastajajo težave: kljub temu, da je nekaj primerov obravnaval tudi sodnik za prekrške, odloka ni moč dosledno izvajati. Lastniki hiš, ki jim je kmetijstvo glavni vir dohodkov — in taki so tudi v nekaterih glavnih soboških ulicah — smejo rediti živino, vendar so tudi taki, ki imajo le košček večjega vrta in se glede na to zoperstavljajo, da ne bi redili svinj. Tako menijo o tem vprašanju na občinskem ljudskem odboru. Name nodloka ni v tem, da nekomu prepove vzdrževanje hlevov drugemu pa ne, temveč v tem, da bi vsaj nekoliko izboljšali higienske pogoje v mestu. Zato ga je res težko izvajati le v nekaterih primerih. Vendar pa je poleg tega tudi precej primerov, ki bi jih lahko urejali brez odloka. V grajski ulici se že več let steka straniščnica po dvorišču dijaškega doma. Torej problem, ki je do neke mere podoben, če ga primerjamo z objektivnimi težavami in možnostmi, onemu glede nakupa klorinatorjev.

Razumljivo je, da bi se vsem nevšečnostim najlaže izognili z mestnim vodovodom. Toda, to bo šele čez nekaj let, čeprav so pričeli z gradnjo vodovoda že letos. Te dni je na delu posebna ekipa strokovnjakov geološkega zavoda in drugih, ki vrtajo v fazaneriji, v Polani, Markišavcih in nekaterih okoliških krajih. Ni vprašanje, če bo voda iz te ali one vrtine najbolj primerna za zajetje. Mnogo važneje je to, da vodovoda in tudi kanalizacije še ne bomo imeli letos in tudi ne prihodnje leto. Zato so vsi pogoji, da izbruhne, predvsem v poletnih mesecih, kakršna koli infekcijska bolezen, ki bo brez nost veliko več kot pa začasni dvoma stala družbeno skup- ukrepi za razkuževanje vode, kajti — motne vode teko...

Juš Makovec

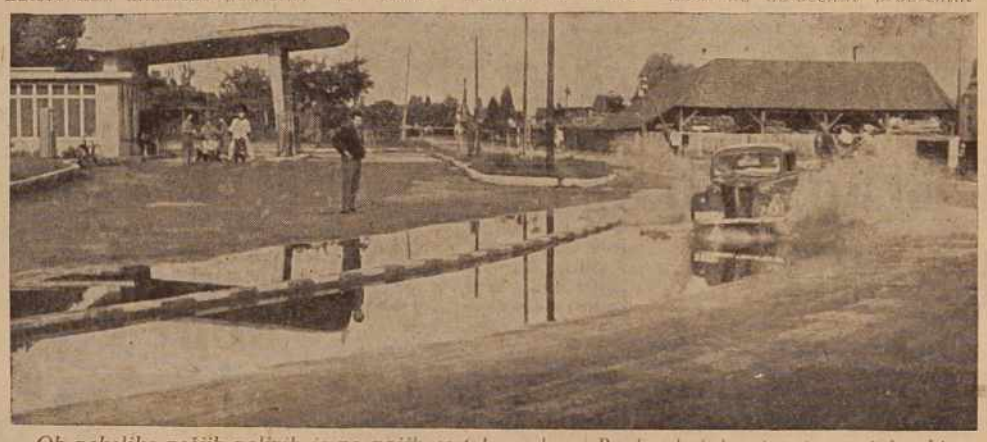

Ob nekoliko večjih nalivih je na naših cestah poplava. Pred nekaj dnevi se je v ovinku, ki ga kaže naša slika — bencinska črpalka — zaletel neki avtomobilist ponoči v obcestni rob, ki je bil pod vodo

SEKCIJE PRI KRAJEVNIH ODBORIH SZDL

(Nadaljevanje s 1. strani)

nja prihajala do polnega izraza v obliki neposrednih razprav.

In kakšne sekcije naj organiziramo? Če upoštevamo načelo, da naj sekcije združujejo ljudi po njihovi zainteresiranosti na določenih problemih življenja in ker ta zainteresiranost neposredno izhaja iz razmer vsakega kraja, je težko določiti, kakšne sekcije bi naj imeli. Tudi same krajevne organizacije se ponekod še o tem niso odločile, nekatere so pa dokaj temeljito o tem razmislile. V glavnem pa večina organizacij ustanavlja sekcije za gospodarska vprašanja, šolstvo, reševanje zdravstvenih in socialnih problemov ter komunalno dejavnost, v bolj razvitih krajih pa tudi sekcije za kulturno-prosvetno dejavnost. Pri nekaterih krajevnih organizacijah so ustanovili tudi sekcije za kmetijstvo, ki bodo v teh dneh že razpravljale o kmetijskih vprašanjih, predvsem o kooperaciji. V večjih mestih bi bilo umestno ustanoviti tudi sekcije za delo med ženami, v mestih pa sekcije za stanovanjske skupnosti.

Z ozirom na to bodo krajevni odbori morali že pred letnimi konferencami krajevnih organizacij temeljito razmisliti o tem, katere sekcije bi naj ustanovili in kako v njih organizirati delo.

FRANC ŠKOBERNE

– PREDSEDNIK OKRAJNEGA ODBORA SZDL

Ker je doslej sekretar Okrajnega komiteja ZKS tov. Ivan Ros bil hkrati tudi predsednik Okrajnega odbora SZDL in zaradi nujnosti delitve teh dolžnosti, ki so jo prav tako že prej izvedli v ostalih okrajih Slovenije je Okrajni odbor SZDL na zadnji seji po predlogu Okrajnega komiteja ZKS izvolil za svojega novega predsednika tovariša Franca Škoberneta.

Tovariš Škoberne se je rodil 20. oktobra 1923 v Črensovcih. Njegovi starši so bili srednji kmetje. Otroška leta je preživel doma na vasi, a z dvanajstim letom je odšel v Mursko Soboto, kjer je nadaljeval s šolanjem. Že v svojih dijaških letih se je pridružil naprednemu gibanju med dijaško mladino in tako ni nič čudnega, da ga že v prvih dneh okupacije najdemo med akcijami tistih, ki so kasneje tako kot sam segli po puški in se borili proti osovraženemu okupatorju. Tako je že v začetku prihodnjega šolskega leta prekinil s šolanjem in z Jožetom Kramarjem-Jušom in Jerkom Novakom 27. novembra 1941 odšel v Varaždin, kjer so se hoteli priključiti Kalniškemu odredu. Toda zaradi hajk proti odredu so morali nekaj časa ostati še na terenu in se šele potem priključili partizanskim enotam. Kmalu po prihodu v partizane je začel opravljati razne dolžnosti. Bil je politični komisar čete in kasneje bataljona. V začetku 1943. leta je bil sprejet v SKOJ, naslednjega leta pa v Komunistično partijo. Tik pred koncem vojne je bil težko ranjen, tako da je moral vse leto 1945 preležati v bolnišnici.

Kmalu po vrnitvi iz bolnišnice je prišel v Lendavo, kjer je bil član okrajnega komiteja KPJ in na službenem mestu šefa odseka za notranje zadeve. Kasneje je služboval v raznih krajih Jugoslavije, predvsem v Beogradu in Ljubljani, kjer je 1950. leta tudi začel izredno študirati na filozofski fakulteti in sicer umetnostno zgodovino. Leta 1958 je bil izvoljen za člana Okrajnega komiteja ZKS v Murski Soboti in prevzel dolžnosti organizacijskega sekretarja. Naslednje leto je bil izvoljen tudi za člana Okrajnega odbora SZDL in na zadnji seji odbora tudi za njegovega predsednika. Med tem časom je lani opravljal tudi dolžnosti predsednika Okrajnega sindikalnega sveta, bil izvoljen v razne svete, med drugim tudi za predsednika Sveta za prosveto in kulturo pri OLO.

Za svoje delo tako v času narodnoosvobodilne borbe in pri graditvi socializma ter ustvarjanju socialističnih odnosov med ljudmi in narodi Jugoslavije je prejel več odlikovanj in sicer Spomenico 1941, Orden za hrabrost, Orden bratstva in enotnosti II, Orden zasluge za narod II in Partizansko zvezdo III.

Castrova trdnost

Zadnje dejanje Castrove vlade, da je nacionaliziral dve ameriški sladkorni tovarni, dokazuje, da je vodja kubanske revolucije trdno na svojih tleh in da se ne boji ameriških groženj.

Razprava pred Varnostnim svetom so zaključili pravzaprav skoraj ena proti ena, ker so obravnavali kubansko pritožbo in ker so Američani uspeli, da so prenesli spor na Organizacijo amer. držav. Takšen izhod je seveda samo navidezen, vsem pa je jasno, da je zmagala Kuba, ker ZDA brzda v Organizaciji ameriških držav ne bodo dobile potrebno podporo.

Ameriška sladkorna ofenziva proti Kubi dobiva vedno širše razmerje. Po najnovejši razdelitvi uvoznih kvot je razvidno, do katerih mer so računali na politično igro in na vplив v Karibskem morju. Gre za 700 tisoč ton kubanskega sladkorja, ki ga ne bodo več prodali v ZDA. Ker Amerika nima dovolj svojega sladkorja, je ponudila uvozne kvote drugim in to predvsem Braziliji in Mehiki, ki sta doslej uvažali zelo malo sladkorja v ZDA.

Namen je zelo preprost: z uvoznimi kvotami in z dobički pri uvozu sladkorja v ZDA naj bi pridobili tamkajšnje politike, da bi zavzeli vsaj nevtralno stališče do ameriško-kubanskega spora, če že ne povsem sovražno. Brazilija je bila ena izmed južnoameriških držav, ki je doslej vedno poudarjala, da je kubanska revolucija pozitivna, ker vnaša v medameriške odnose tiste elemente, ki jih manjše države niso mogle doslej nikoli izbojevati. Tukaj mislijo predvsem na enakopravnost med državami in za poštene odnose ZDA do ostalih dežel.

Iz zgodovine vemo, da so Američani intervenirali v južnem kontinentu vsakokrat, ko so bili prizadeti njihovi interesi. S kubanskimi dejanji in s strahom pred morebitno sovjetsko intervencijo ter s pozitivno vlogo OZN je ameriška intervencijska politika doživela polom, kajti sedaj niso več časi kolonialnega osvajanja in odvisnosti majhnih dežel.

Največjo zmago so doživeli Kubanci z ameriško obljubo, da ne bodo intervenirali in čeprav se bodo odnosi še bolj zaostrili. ZDA bodo uporabile druga sredstva, ne pa vojsko.

Caestro — zahtevamo enakopravne odnose

BEOGRAD — Včeraj je prispela v Beograd kubanska delegacija, ki jo vodi minister za trgovino dr. Raula Cepera Bonila. Z našimi predstavniki se bo pogajala o sklenitvi prvega trgovinskega in plačilnega sporazuma.

TUDI NJASA JE NA VRSTI

Na konferenci o bodočih ustavnih ukrepih v Njasi, ki se je pravkar začela v Londonu, je vodja afriškega kongresa dr. Hastings Banda dejal, da v začetku ne zahtevajo odcepitev od centralnoafriške federacije (Južna in Severna Rodezija ter Njasa), niti ne zahtevajo takojšnjo neodvisnost, pač pa bi radi dosegli, da bi jim Britanci najprej priznali lastno samoupravo.

Po njegovem predlogu naj bi v Njasi izvedli volitve za lokalno skupščino in to po sistemu — en domačin — en glas. Tista stranka, ki bi dobila večino, bi sestavila vlado in se začela nato z Britanci pogajati o nadaljnjih ukrepih. Dokler Britanci ne bodo pristali vsaj na samoupravo, ne morejo pristati na sedanjo ureditev.

Njasa je britanska kolonija na severu omenjene federacije. Na ozemlju dežele živi okoli šest milijonov črncev in le šest tisoč belcev. Tod še ni prodrla industrija, niti še niso začeli kopati rude. Severna in Južna Rodezija sta priključili Njaso k federaciji, ker je bil to odličen rezervoar za ceneno delovno silo, ki je v ostalih dveh pokrajinah ni več dovolj. Plemena v Njasi so proti takšnemu početju, ker je to skoraj nasilno premeščanje prebivalstva v druge kraje. Sedaj vodijo boj za samoupravo, preko katere bi ustavili samovoljo centralne oblasti. Izhod konference bo znan seveda šele kasneje, morda čez nekaj tednov.

Dogodki tedna

— Tri seje Varnostnega sveta: na prvi so ponovno razpravljali o položaju v Kongu, na drugi so pretresali pritožbo Kube proti ZDA, na tretji pa primer z letalom »RB-47«, ki so ga sestrelili sovjetski lovci.

— V Kongu se položaj normalizira s prihodom mednarodnih čet OZN. Belgijci so se umaknili le iz Leopoldvilla, zadržali pa so nadzorstvo nad 25 oporišči. Glede Katange ni nobenih sprememb. Mednarodne čete še niso prodrle v Katango.

— Konferenca o Njasi v Londonu naj bi za začetek obravnavala le vprašanje samouprave v okviru federacije, medtem ko bi vprašanje odcepitve od centralnoafriške federacije in neodvisnosti pretresali na kasnejših konferencah.

— K številnim nemirom v Afriki so se pridružili še dogodki v Južni Rodeziji. Podrobnosti in vzroki zaenkrat še niso znani.

Konvencija republikanske stranke

V sredo bodo na ameriški konvenciji republikanske stranke v Chicagu izbrali republikanskega kandidata za novembrske predsedniške volitve. Kaže, da bo dobil največ glasov sedanji podpredsednik Richard Nixon, ki je v propagadnih turnejah imel nekoliko večji uspeh, kot newyorški župan Rockefeller.

Fanfani italijanski premier

Kot smo napovedali v prejšnji številki, je dobil mandat za sestavo nove vlade vodja levega centra italijanske demokrščanske stranke Amintore Fanfani. Tudi on bo sestavil začasno vlado, vendar mislijo, da bo s svojimi stališči lahko približal politična nasprotja ter omogočil sestavo strankarske vlade, tako da bi dokončno prijeli za vajeti in začeli reševati številna notranjepolitična vprašanja.

RAZPLET V KONGU

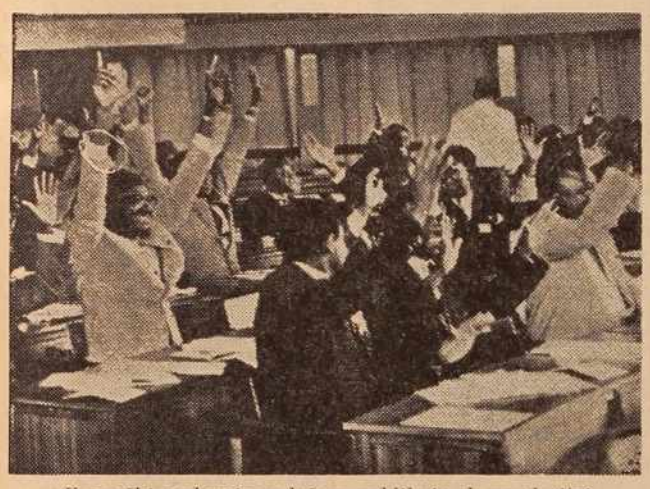

Kongoški poslanci navdušeno vzklikajo ob proglasitvi neodvisnosti

Potovanje premiera Lumumbe z ZDA, kjer se bo sestal z generalnim tajnikom OZN Hammarskjöldom in z ameriškimi gospodarstveniki, dokazuje, da se bo kongoški vozel kmalu razpletel. Glede Katange ne vemo še nič določnega, vendar lahko iz tega obiska sklepamo, da Američani niso za odcepitev, pač pa za to, da pridobijo vpliv v tej deželi in si jo s svojo pomočjo pritegnejo nase. Čeprav je v Katangi pretežno belgijski kapital, imajo svoj delež bržda tudi Američani. Katanga naj bi se na ta način spremenila v poprišče bojev med kapitalisti za zeleno, ali bančno mizo, ne pa v državljansko vojno v Kongu.

Takšen boj za Kongo ne bo niti najmanj koristen, vendar v tem začetnem obdobju, predvsem pa v tej hudi krizi, ne morejo izbrati druge poti. Če bi kongoška vlada že sedaj proglasila nacionalizacijo vseh rudnikov v Katangi, smo lahko prepričani, da bi svetovni kapital reagiral drugače. Ne bi sicer interveniral niti ne bi podpihoval državljanske vojne, pač pa bi ustavil vso pomoč, brez katere Kongo ne more obstajati. Ne smemo pozabiti, da je v tej deželi le 16 ljudi s fakulteto in da živi tod skoraj 500 različnih plemen. Teh 16 ljudi na deset milijonov prebivalcev ne more storiti ničesar, ker so še več kot kapljica v morje.

Američani so že izdelali nekakšen gospodarski načrt, po katerem naj bi Kongu nudili več milijard dolarjev pomoči. Pri tem načrtu sodelujejo tudi drugi kapitalisti iz Anglije, Francije, Zahodne Nemčije, Nizozemske, ne pa iz Belgije. Iz tega drobnega podatka lahko sklepamo, da gre za boj med kapitalisti, kot sem omenil v zgornjem odstavku.

Čeprav smo vedeli štiri mesece pred neodvisnostjo, da bo 30. junija postal Kongo samostojna in neodvisna republika, ni nihče vedel o gospodarskem načrtu. Kaže, da so vse skupaj pripravili preko noči, da bi preprečili morebitno sovjetsko pomoč, o kateri je Lumumba že govoril. Kmalu po neodvisnosti je kongoški premier Lumumba dejal, da bodo navezali gospodarske stike z Vzhodom in Zahodom in to predvsem z Vzhodom. Kapitalistom in to predvsem Američanom ni nekaj takega niti najmanj pogodu, ker je med drugim v Kongu največja zaloga uranove rude.

Če pogledamo spor v Kongu z nekoliko širšega, svetovnega zornega kota, vidimo, da se počasi uresničuje tista teza, da se bosta dva bloka v bodočnosti sprla v azijsko-afriškem svetu. Doslej sta delovala ločeno, sedaj ko pa je potreba po gospodarski pomoči vedno večja in ko države že začno uresničevati svoje težnje, se je potrebno odločiti. Sovjeti in njihovi zavezniki so v zadnjih mesecih doživeli v Afriki preveč uspehov, da bi kapitalisti lahko še dalje stali ob strani in dovolili, da bi se sovjetska pomoč razlezla po Afriki v taki meri, da bi zahodni gospodarski sistem utrpel veliko škodo. Zdi se, da je Kongo kritična točka pri prodiranje teh dveh gospodarskih sistemov na afriško področje.

Povedati moramo še to, da v sedanjem času odmiranja starega klasičnega kolonializma dobivajo veljavo nove kapitalistične oblike osvajanja neodvisnih dežel. Primitivni kolonializem je zamenjal sistem gospodarske pomoči. Da bi to preprečili, je potrebno brž ko prej ustanoviti mednarodno telo, ki naj bi skrbelo za pomoč nezadostno razvitih področij in s tem preprečilo spore med različnima gospodarskima sistemoma v bivših kolonialnih ozemljih. Že iz tega razloga je intervencija OZN v Kongu pozitivna, ker bo lahko brzdala prevelike strasti kogarkoli že.

Senca RB–47 nad Veliko Britanijo

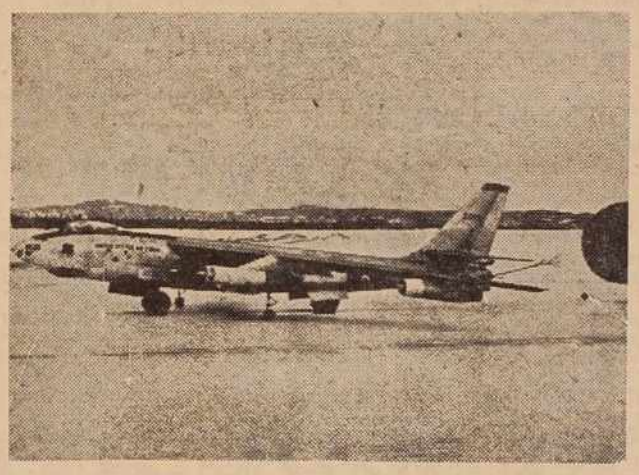

Ameriško reaktivno letalo »RB-47« na britanskem letališču

Letalski aferi »U-2« in »RB-47« imata hujše posledice, kot le nekaj protestnih not med ZDA in Sovjetsko zvezo. V senci teh dveh letal se odvija sedanja svetovna politika, ki dobiva prav zaradi teh letal posebne odtenke. Najnovejša razprava pred Varnostnim svetom je samo ena izmed oblik politike, s katero naj bi preko mednarodnega foruma prikazali Ameriko kot netilko vojne in nemirnega vzdušja. To so si Sovjeti lahko privoščili, ker so vsaj »U-2« dejansko sestrelili globoko nad svojim ozemljem, medtem ko je glede letala »RB-47« še vprašanje, ali ga sovjetski pilot le ni sestrelil tik ob meji?

Druga točka letalski afer se odraža v medzaveznikih odnosih na Zahodu. Če so Sovjeti že sestrelili letalo, so se odločili, da bodo vojaški uspeh uporabili za vsa področja in to tudi za političnega. Z grožnjami, da bodo razdejali letališča v tistih državah, od koder bodo vzletala ameriška ogledniška letala, je samo poskus razbijanja zahodne enotnosti in po zadnjih vestih je razvidno, da grožnje niso ostale brez uspeha.

Poglejmo najprej reakcijo Pakistana, Japonske, Turčije in ostalih majhnih zaveznikov. Američane opozarjajo, naj ne izkoriščajo svojih letališč za nedovoljene polete, ker so ogroženi s tem samo njihovi interesi in predvsem njihovi domovi ter življenja. V bistvu je pakistanski odgovor postranska stvar, zato pa ni postranska stvar reakcija Velike Britanije na najnovejšo sestrelitev ob polotoku Koli.

Britanci so v hudem precepu in zaradi njihovega stališča je postala kriza ameriških vojaških oporišč v tujini še hujša. Britanci in to opozicijski voditelji, kot konservativci, so v parlamentu zahtevali, da sklenejo nov sporazum o ameriških letališčih, iz katerega bo razvidno, da imajo pri poletih svojo besedo tudi Britanci. Ob teh razpravah je postalo vsem tudi jasno, kako je s temi sporazumi.

Leta 1951 sta se tedanja predsednika Truman in Atlee ustno dogovorila, da bodo imeli Američani v Veliki Britaniji 18 letalskih oporišč, da bodo garnizije odvisne le od ameriške komande in da bodo Američani vprašali za svet svoje britanske kolege le v najhujšem primeru, kot je vojna. Takrat ni nihče pomislil na vohunjenje, na bombnike, ki prenašajo atomske bombe in podobno, ker tega še ni bilo.

Med tem je tehnika napredovala toliko, da je nastala nevarnost v sedanji politični igri. Američani so še naprej izkoriščali svoj nadvse pooblaščen položaj in Britanci so se znašli v neprijetnem položaju. Sovjeti so jim očitali, da s privolitvijo v oporišča, molče podpirajo ameriško hujskaško politiko in da so tako posredno povezani v vseh nedovoljenih aferah. Sedaj gre za političen prestiž in predvsem za britansko varnost.

Z vojaškega vidika so oporišča, ki jih je osemnajst, s kakimi 550 letali in 35 tisoč možmi, razporejena v južnem delu Anglije, nekoliko okoli Londona. Če bi Sovjeti uresničili svojo grožnjo o uničevanju ameriških letališč na tujih tleh, bi bil prizadet zopet London in vsa prenaseljena okolica. Varnost torej terja spremembo ameriškega položaja na britanskih tleh.

S političnega vidika pa hočejo Britanci zadržati toliko samostojnosti, da bi lahko laže soodločali o svetovnih problemih, v katerih bi reševali svoje lastne težave. Korak, ki ga je obljubil premier Mcmilan, da bo v Washingtonu skušal izposlovati nov status za ameriška oporišča, ljudem preko luže ni niti najmanj všeč, ker pravijo, da so s tem Britanci šli na roko sovjetom, ki s svojo najnovejšo politično gonjo skušajo razcepiti Zahod.

Britanci se tega zavedajo in zato zahtevajo le to, da v sporazum vnesejo britansko sodelovanje in soodločanje pri akcijah ameriškega letalstva. Da bi s tem oslabili ameriški primat v svojih oporiščih, jih ne moti, ker gre to zopet v korist britanske politike, ki je kljub velikemu zavezništvu z ZDA, vendar usmerjena na uveljavljanje samostojne britanske politike.

Če primanjkuje svinjine

NOVI PREDPISI O REJI SVINJ NA ZADRUŽNIH OHIŠNICAH □ ČEMU JE LANI PADLO ŠTEVILO PLEMENSKE ŽIVINE

Mesnice v Budimpešti niso več tako polne kot so bile pred nekaj meseci. Primanjkuje spet svinjskega mesa, živila, ki igra tako pomembno vlogo pri prehrani madžarskega državljana. Saj je vsemu svetu znano, da sta svinjina in pa svinjska mast najbistvenejša sestavka madžarske kuhinje. Zato je razumljivo, če gospodinja obrača hrbet prodajalnam, v kateri je, recimo, dovolj govedine, ne pa svinjine. Zanjo to pomeni, da »ni mesa«. Kako je prišlo do prehodnega pomanjkanja mesa, kot pravijo v Budimpešti?

Podatki govore, da je potrošnja mesa v zadnjih letih močno porasla. Leta 1950 je prišlo na enega prebivalca letno 34,3 kg mesa, leta 1955 37 kg, lani pa že 45,7 kg. Potrošnja v prvih letošnjih mesecih presega lanskoletno.

Večja potrošnja seveda zahteva tudi večjo proizvodnjo, posebno v svinjereji. In prav tu so nastale težave. Statistika namreč kaže, da se je število svinj v zadnjih mesecih občutno znižalo. V marcu je bilo po vsej deželi približno 5 milijonov 350.000 svinj, kar je za 900.000 repov manj kot lani istega meseca. Letos so našteli prav toliko svinj kot pred dvema letoma. In to je glede na potrošnjo občutno premizko.

Ugotavljajo, da je vse manj plemenskih svinj. Njihovo število se je znižalo za celih 21 odst. v primerjavi z lanskim letom.

Od kod takšen položaj? Odgovor se glasi: lani so kmetje poklali svinje, ker so se pripravljali za vstop v zadruge. Med zaklanimi živalmi je bilo mnogo plemenskih svinj. Kmetje seveda niso upoštevali, da tako ravnanje ne škoduje samo gospodarstvu kot celoti, temveč tudi njim samim. Psihoza, ki je zavladala med kmečkim prebivalstvom, je torej povzročila veliko škodo in njene posledice čutijo tudi danes.

Zadruge bi morale prevzeti vzrejo živinoreje, vendar niso bile sposobne niti letos urediti svojih gmotnih pravic ter vložiti potreben denar, s katerim bi zajamčile takšno vzrejo. Lani so podobno kakor letos, začeli močno kampanjo za zidavo hlevov, staj in kurnikov. Četudi so mnogo zgradili, se položaj ni spremenil. Presežek živine, ki so ga morali kmetje izročiti zadrugam, niso imeli kam razmestiti. Tako je grozila nevarnost, da bo celo obstoječi fond goveje živine in svinj padel.

V takem položaju so oblasti sklenile spremeniti predpise o gojenju živali na ohišnicah zadružnikov. Tako so s posebno uredbo, ki je izšla te dni, dovolili, da ima lahko vsak član zadruge ne glede na zadružna pravila toliko svinj in goved, koliko jih lahko prehrani. To popuščanje se sicer nanaša samo na zadruge, ki so jih ustanovili prejšnje leto in letos in pri katerih še niso zgradili skupnih hlevov in staj, toda prav takih je še največ.

»Ni važno načelo, važno je, da imamo meso« — to je geslo, s katerim nastopajo dandanes v prizadevanjih, da bi zajamčili nujne gmotne pogoje za intenzivnejši razvoj živinoreje med zadružniki. Tako odstopajo od dosedaj veljavnega pravila, da lahko redi zadružnik na svoji ohišnici samo svinjo in potreben prirastek. Zadruge so dolžne dajati svojim članom na odplačilo ves presežek koruze ter jim pribaviti z državnih imetij plemenske svinje za vzrejo. Ti zadružniki pozneje sklenejo pogodbo z državo o oddaji svinj in sicer po cenah, ki niso prav nič nižje od tistih, po katerih so zadruge oddajale svoje svinje.

Prve izkušnje ob teh najnovejših ukrepih kažejo, da se kmetje spet zanimajo za vzrejo svinj. Vedno večje je število tistih, ki prevzemajo plemenske svinje v vzrejo. Pričakujejo, da bodo letošnji priplod zvišali za kakih 100.000 svinj. Ugotavljajo, da bi morali tak ukrep sprejeti že poprej. Z njim namreč vsklajujejo in dopolnjujejo splošne in individualne interese, obenem pa kažejo pot za čimpreprostnejši izhod iz dosedanjega položaja.

Prispevek k razpravi o reviji „Svet ob Muri" in revialnem tisku v Pomurju

Nekaj več kot pred štirimi leti je v Murski Soboti izšla prva številka revije »Svet ob Muri«. Izdajati jo je začel malo prej ustanovljeni Klub kulturnih delavcev Pomurja. V minulih dobrih štirih letih so izšli trije letniki revije. Prvi je obsegal štiri številke z eno dvojno, drugi šest številk prav tako z eno dvojno, tretji letnik pa dve dvojni številki, torej štiri številke. Enako bi naj izšel tudi četrti letnik v dveh dvojnih številkah. Toda sedaj je minilo že več kot leto dni od že tako poznega (s skoraj polletno zamudo) zaključka tretjega letnika in ni izšla nobena številka četrtega letnika. Ta neljuba in nepojasnjena prekinitev izhajanja revije »Svet ob Muri«, razumljivo povzroča najrazličnejša ugibanja v naši javnosti in zato bi bilo prav, če bi uredništvo ali pa izdajatelj revije vsaj pojasnila, iz kakšnih razlogov in po čigavi krivdi je revija prenehala izhajati.

Poleg tega sporočila, ki ga smemo upravičeno pričakovati, pa je nujno tako zaradi vsebinske usmerjenosti dosedanjih letnikov »Sveta ob Muri« kakor tudi drugih vprašanj, ki se pojavljajo ob izhajanju revije prenesti razpravo iz ožjih krogov kulturnih delavcev v javnost. Zato ni namen pričujočega sestavka, da bi bil zaključna ocena naše revije, ki žal v štirih letih ni doživela nobenega resnega in kritičnega peresa, temveč želim le prispevati k tej razpravi, ki bo brez dvoma prej ali slej nujno potrebna. Dejstvo, da četrti letnik kljub tolikemu času še ni začel izhajati nas namreč opozarja, da so težave z izdajanjem revije prešle v zaključno kulminacijo, ob kateri je potrebno dosedanje izkušnje skrbno pretehtati in hkrati odločiti ali je naše družbeno dogajanje tako pestro, da upravičuje obstoj revije, ali je možno zbrati toliko sodelavcev, ki bodo omogočili redno izhajanje ter ob vsem tem tudi kritično oceniti, kje so tisti vzroki, ki so privedli revijo v tako neprijeten položaj in popolnoma ogrozili njen obstoj.

Razmišljanje o teh vprašanjih brez dvoma upravičuje zamuda pri četrtem letniku, kajti ta zamuda je že take narave, da vzbuja bojazen, da bo lahko po vsej verjetnosti tudi poslednja zamuda pri reviji. Da so take zamude življenjsko nevarne za vsako revijo, je verjetno dovolj razumljivo. Saj je redno izhajanje brez dvoma osnovno, za kar je potrebno skrbeti pri vsakem periodičnem tisku. Tako izhajanje namreč omogoča, da se ta tisk lahko razširi, ker si pridobiva redni krog bralcev, svojih bralcev, hkrati pa priča tudi o življenjski moči tega tiska. Točnost teh trditev se nam pokaže zlasti če zasledujemo neakso pri izhajanju »Sveta ob Muri«, čigar uredništvo z uredniki so verjetno podcenjevali te nujnosti, kajti drugače si ne moremo zamišljati zakaj je revija iz leta v leto izhajala z večjimi zakasnitvami, ki so končno privedle revijo v kritičen položaj. Te so se že pojavile v prvem letniku, nadaljevale v drugem, sicer nekoliko manj kritično, vrhunec pa dosegle v tretjem. Zaradi teh zakasnitev pri izidih posameznih številk se je uredništvo moralo kaj pogosto opravičevati. Tako beremo v 1. številki II. letnika: »Razlogi, da se je toliko zapoznela prva številka, so zgolj tehničnega značaja, vendar upamo, da v prihodnjosti tudi takih težav ne bo več« (stran 56). Temu moramo dodati, kar je uredništvo zamolčalo, da se je namreč že zadnja številka prvega letnika zakasnila, kar je (čeprav ne bi smelo) vplivalo tudi na zapozneli izid prve številke drugega letnika. Toda v začetku naslednjega letnika v prvi dvojni številki beremo: »Predvsem naj naročniki in bralci oprostijo zamudo...«, hkrati pa uredništvo sporoča, da bo naslednja dvojna številka izšla ob koncu decembra 1958, a je izšla šele v začetku maja 1959. Zato zopet opravičilo, v katerem beremo, da je zamuda nastala nekaj iz težnje po kvalitetnejšem gradivu, nekaj zaradi obremenjenosti tiskarne«.

Neredno izhajanje je torej uredništvo opravičevalo s tehničnimi težavami. Brez dvoma je ta formulacija le presplošna, da bi jo lahko sprejeli brez določenih pomislekov. Toda značaj teh tehničnih težav nam nekoliko razkrijeta uredniški beležki v obeh dvojnih številkah tretjega letnika. Tako beremo v prvi: »Odgovorni urednik je dobil nalogo, urejati »Svet ob Muri«, ko bi morala biti prva številka že natisnjena. Našel je pa malo gradiva, pa še to po večini neuporabno«. Toda ob tisku te številke (kot beremo v isti beležki) se je »zlasti ob 50-letnici Miška Kranjca nabralo dovolj gradiva tudi za 3. in 4. številko«, toda o tem beremo v naslednji številki: »zamuda je nastala nekaj iz težnje po kvalitetnejšem gradivu...« Čeprav nam tudi te pripombe ne dajo jasne podobe o resničnih težavah, s katerimi se je borilo uredništvo, ker sta zadnji v očitnem protislovju, pa je bilo gotovo pomanjkanje gradiva za izhajanje revije mnogo bolj usodno kot pa takozvane tehnične težave, ki bi naj izvirale iz preobremenjenosti tiskarne ipd. Toda kljub temu je priznanje, da je uredniku primanjkovalo primernega gradiva dovolj težko in nas opozarja na dokaj kritično stanje, ki je še toliko bolj perečе, če domnevamo, da so zamude iz istih razlogov nastajale tudi prej, torej že pri prvem in drugem letniku. Ob tej domnevi namreč lahko zaključujemo, da je revija iz leta v leto teže pridobivala sodelavce, kar je pa normalno le posledica pozornosti in prizadetosti ter odmeva, ki ga je vzbudila v javnosti z vprašanji, ki jih je načenjala. Če hočemo vsaj približno ugotoviti ta odmev, je nujno, da vsaj v kratkem analiziramo vsebinsko usmerjenost.

V začetku izhajanja je uredništvo v Uvodni besedi takole utemeljilo potrebo po izhajanju revije: »V naši revoluciji so nastale in nastajajo velike spremembe na vseh področjih duhovnega, socialnega in gospodarskega življenja. Generacija »Mladega Prekmurca« in iz novih družbenih tal rastoča generacija hočeta te spremembe spremljati in jih razvijati naprej. Iz občutka vrzeli, ki je nastala v pomurski publicistiki po ukinitvi »Mladega Prekmurca« v času okupacije in iz družbeno kulturnega dolga, so se kulturni delavci Pomurja odločili za izhajanje periodične revije »Svet ob Muri«. Ta nova revija pa bi naj v odejnem pogledu v prečiščeni obliki nadaljevala tradicijo »Mladega Prekmurca«, vsebinsko pa želi ustrezati novim kvalitetam, ki jih narekujejo naše družbene prilike. V njej naj kritično spregovori sedanji kulturni delavec s sodobnih vidikov o kulturnih, gospodarskih, socialnih in zgovodinski problemih, naj bo torišče, na katerem se tro dognanja z vsega Pomurja, skratka, revija naj postane poleg svojega literarnega dela tudi vir izsledkov, ki bodo koristili pri reševanju političnih, socialnih in gospodarskih vprašanj!«

Čeprav tehtnosti tem programskim načelom ni mogoče odrekati, pa se mi vendar zdi, da so v določenem smislu le nekoliko presplošna in nejasno opredeljujejo vloge revije v družbenem življenju Pomurja. V uvodni besedi uredništvo govori predvsem o tem, kdo bo in kako (vsaj predvidoma naj bi) oblikoval vsebino in fizionomijo nove revije, torej o namenih tistih, ki so se odločili za izdajanje revije, premalo o tem, komu je ta revija namenjena. Iz besedila uvodne besede lahko o tem namenu povzamemo samo to, da je ta revija namenjena sedanjemu kulturnemu delavcu, ki bi naj v njej s kritičnih vidikov spregovoril o gospodarskih, socialnih, kulturnih in zgodovinskih problemih, kar naj bi bil vir za reševanje raznih vprašanj na teh področjih. Toda kdo bo tisti, ki naj bi reševal ta vprašanja? Odgovor je hkrati tudi odgovor na vprašanje, komu je nova revija namenjena. Upoštevajoč nekatere okolnosti v času, ko je bila revija ustanovljena, zlasti pa težnjo po sistematičnem raziskovanju gospodarskih, kulturnih in socialnih problemov Pomurja, povezanem s pripravo regionalnega načrta, lahko skoraj upravičeno trdimo, da so ta prizadevanja tudi določala ali vsaj vplivala na določanje vsebine in namena revije. Ker je bilo za pripravo tega načrta potrebno zbrati ogromno gradiva in opraviti veliko število znanstvenih raziskovanj, bi naj revija bila tisti forum, kjer bi se ta raziskovanja in ob njih porajajoče se zamisli zbirale, zbirala bi naj izsledke teh znanstvenih raziskovanj, ki bi pomagali pri reševanju vseh družbeno-ekonomskih vprašanj Pomurja, toda v okviru široko zasnovanega načrta.

To trditev upravičuje tudi kratek pregled vsebine, ki nam pokaže, da so tiste razprave, ki bi naj prispevale k reševanju družbeno-ekonomskih vprašanj Pomurja nastale in bile tudi plod raziskovalnega dela za sestavo regionalnega načrta. Te razprave najdemo skoraj v vseh številkah. Menim, da znanstvene vrednosti tem razpravam ni mogoče oporekati in da bi zbrane predstavljale neprecenljivo vrednost in resnično dragocen vir izsledkov, ki bi pomagali pri reševanju najraznovrstnejših vprašanj naše pokrajine. Toda vprašanje je pa, koliko je revija primerna oblika za zbiranje takega materiala. Za to je brez dvoma bolj prikladen zbornik, čigar izhajanje tudi ni vezano na določen čas, revija pa je po svojem značaju tesno povezana z neposrednim družbenim dogajanjem, raziskovanjem tega dogajanja in tudi njegovim ocenjevanjem in torej namenjena neposredno ljudem, ki v tem dogajanju živijo. Zato trditev, da izhajanje revije in njena vsebina že v začetku ni bilo dovolj premišljeno. O tem nas prepričuje tudi sporočilo založbe, v katerem beremo: »V mesecu juniju... bo Obmurska založba v Murski Soboti izdala prvo številko revijalnega zbornika »Svet ob Muri« (Pomurski vestnik, 10. maja 1956, stran 3). Toda namesto takega zbornika je junija izšla revija za književnost in kulturo.

Če sprejmemo ta naziv in analiziramo vsebino treh letnikov in to na osnovi prej zapisanih značilnostih revialnega tiska, pa moramo brez pridržka zapisati, da kljub temu, da smo o reviji govorili, resnične revije nismo imeli. Ta naša revija je namreč v vseh štirih letih brezbrižno šla mimo vseh gospodarskih, kulturnih in družbenih dogajanj v Pomurju in niti enkrat ni konkretno in neposredno posegla v reševanje vprašanj na teh področjih, najmanj pa da bi k reševanju teh problemov pritegnila širši krog ljudi. V tem smislu začrtani program pa je izpolnila le z geografskimi in zgodovinskimi razpravami. V tem se pa jasno zrcali tudi njen odnos do družbenega dogajanja in družbenega razvoja. Potrebno je zapisati, da je revija popolnoma prezrla razvoj delavskega in družbenega upravljanja, torej razvoj samoupravljanja v gospodarskih organizacijah, ustanovah in v komunah, pozabila je, da prav v samoupravnih organih delovni ljudje rešujejo vsa tista gospodarska, kulturna in družbena vprašanja, o kotenih bi naj razpravljal v reviji »s sodobnih vidikov« sedanji kulturni delavec, pozabila je ali pa morda sploh ni hotela spoznati, da hoče prispevati k reševanju družbeno-ekonomskih problemov, da mora potem biti namenjena neposrednim reševalcem teh problemov, ne pa le vir ali zbornik materiala, ki bi omogočal študijska proučevanja zgodovine in geografskih značilnosti v raznih študijskih ustanovah. Zato se nam pa danes, zlasti po zadnjem letniku, ki je zavrgel že nekatere pozitivne pridobitve v prejšnjem letniku, vsiljuje vprašanje, če nam je taka revija sploh potrebna, ker je res nemogoče ugotoviti komu je ali bi pa naj bila namenjena. Menim, da nam taka revija ni potrebna in da je (vsaj kolikor se spominjam podatkov o številu in poklicu naročnikov, navedenih v razpravi na lanskem občnem zboru Kluba prekmurskih akademikov) naša javnost tudi odklonila.

Revija se je torej v svoji praksi, s svojo vsebino odmaknila od družbenega dogajanja pri nas in bila namenjena le ožjemu krogu izobražencev ter zato moramo iskati vzrok vseh težav z gradivom in ostalim prav v tem.

Preostane nam pa vprašanje, ali je sploh revija Pomurju potrebna. Predno odgovorimo, je potrebno najprej opozoriti, da danes naši delovni ljudje morajo reševati v svoji vsakodnevni dejavnosti številna in najraznovrstnejša družbeno-ekonomska vprašanja, da morajo oblikovati nove proizvodne in medčloveške odnose, da se pri razvijanju proizvajalnih sredstev, spreminjanju načina proizvodnje in razvijanju gospodarstva srečujejo s številnimi neznankami in da je njihova sreča, premagovanje zaostalosti in ustvarjanje boljšega življenja odvisna od tega, v koliki meri bodo te probleme razumeli in jih znali tudi razrešiti, torej od njihove razgledanosti. Če temu dodamo še specifičnosti naših problemov in njihovega reševanja, je nedvoumno potrebno zapisati: revija nam je potrebna, toda naj bo namenjena našemu delovnemu človeku-delavcu, kmetu, izobražencu, kajti vsi se srečujejo z istimi problemi, zato naj pomaga k njihovi kulturni rasti. Njeno vsebino, vsaj v neposrednem problemskem, publicističnem delu pa naj določa samo družbeno dogajanje, ne pa generacija, ki bo mimo tega določala program, in to na onsovi svoje prakse, kajti vsak tak program bo nujno mrtva konstrukcija.

•

V pričujočem sestavku sem se namenoma izognil podrobnejši analizi vsebine in sem se bolj omejil na vsebinsko usmerjenost revije, čeprav se zavedam, da je taka analiza zlasti pri oblikovanju zamish o vsebinski usmerjenosti našim potrebam in pogojem prilagojene revije nujno potrebna. Vendar pa, kot je bilo uvodoma zapisano, pričujoči sestavek ne pretendira na oceno revije »Svet ob Muri«, temveč je njegov namen le prenesti razpravo iz ozkih okvirov v javnost. Ta namen pa izvira le iz občutka, da je vprašanje revije tako aktualno, da več ne moremo mio njega, razprava pa naj razčisti vsa nepojasnjena vprašanja in pa tudi misli, ki so bile zapisane v pričujočem razmišljanju o reviji in njenih težavah. Taka razprava pa je toliko bolj nujna, ker bo pokazala tudi odnos naših kulturnih delavcev do revije, do revialnega tiska pri nas, ob njej pa bo možno tudi ugotoviti, kakšne so možnosti za razvoj tega tiska.

Štefan Balažic

•

Lajči Pandur: V zidanici

Emil Robov

Kučma

Ob tihem večeru se je neki oče praznične volje vračal domov. Žvižgal si je in pozibaval široka ramena v taktu pesmice. Ljudje, ki jih je srečaval, so ga radovedno gledali. Vesel človek!... Nemara se je bil poveselil s prijatelji v bližnji gostilni — ali pa tudi ne: mogoče je bil danes v službi pohvaljen... Mogoče... O, saj je še toliko stvari, zaradi katerih je človek lahko vesel!... A očka si je žvižgal kar naprej, ne da bi se bil zmenil za mimoidoče. Kupil je namreč kučmo za sina — sivo, z usnjenim robom in naušnicami. Sinček se je bil že nekaj dni smukal okrog njega in ga prosil: »Očka, rad bi imel kozaško kučmo!« — »Tu jo imaš, sinko!« — mu bo rekel. Kako se bo razveselil! Kako se bo smejal in kako se mu bodo oči bleščale... Ali je sploh kaj lepšega od veselega otroka?

Take misli so ga nosile, da je hitel kakor na perutih in se sploh ni zavedal, kako je prišel domov. Kakor hitro so se zaprla vrata za njim, mu je pritekel deček naproti.

— Očka, si mi prinesel kučmo?

— Prinesel! — je odvrnil oče.

— Kozaško?

— Kajpada, kozaško.

— Z naušnicami?

— Z naušnicami.

Odvil je kučmo in jo praznično posadil malčku na glavo.

Fantek je poskočil od veselja.

— Kučmo imam, kučmo imam...

Oče je zasijal kot on — malo je manjkalo, pa bi bil tudi sam poskočil... Toda iz kuhinje je stopila mati, suha, krotka ženica z zavihanimi rokavi in mokrimi rokami. Kritično je pogledala očeta, potem otroka, potem še kučmo.

— Premajhna je!

— Kje pa, ravno prav mu je — je rekel oče, še zmeraj vesel.

— Premajhna je! — je ponovila mati, razdražena, ker ji mož nasprotuje.

Oče se je delal, kakor da ne sliši razdraženega prizvoka.

— Kako bi mu bila majhna, žena? Kar poglej, kako lepo mu pristoji! Kajne, sinko?

— je odgovoril malček.

Taka moška solidarnost je mater še bolj razjezila.

— Seveda, očka, zelo lepo mi pristoji!

— Jaz ti pa povem, da je premajhna! — in z vso močjo je pritisnila kučmo na otrokovo glavo.

— Au, boli... — je zatarnal otrok.

— Ali zdaj vidiš, da je premajhna? — je vzkliknila mati. — Tišči ga, kako naj jo nosi? Ali pa mu hočeš poškodovati lobanjo, da bo dobil tumor in potem vse življenje hodil po bolnišnicah!... Kako lahko storiš kaj takega. Ne moreš kupiti kučme, kakor bi bilo treba! Zakaj ne odpreš oči? Kaj naj zdaj storim? Samo denar mečeš stran!

— Saj ni... — je oče odprl usta, vendar ga je mati ustavila:

— Kar tiho bodi!

Oče je skomignil z rameni. No, prav, bom pa tiho! Nič ne de!... Toliko let je zmeraj prvi nehal, da se je že navadil. Toda nenadoma je pogledal otroka. V njegovih očeh je sijala tolikšna radovednost, tako žalostno sočutje, zdelo se je, da se mu hoče malo nasmehniti...

Oče se je zravnal. Kako se je le mogel tako pohlevno vdati? Zakaj naj molči? Kakašen zgled daje temu fantu? Ali je to moško? Ne, on že ne bo molčal:

— Žena, ne govori tjavendan! — se je oglasil kolikor mogoče dostojanstveno. — Kučma...

— Ali si slišal, kaj sem rekla? — je vzkipela mati. — Premajhna mu je in konec besedi! Vzemi jo ie delaj z njo, kar hočeš.

Oče se je vdal.

— No, pa jo bom zamenjal, če je že premajhna. Kaj bi se prepirali za prazen nič...

Vzel je kučmo, žena pa je zmagoslavno odšla v kuhinjo in zaloputnila vrata za seboj.

Naslednjega večera se je oče poveselil v nekem bifeju in šele ko se je odpravljal domov, se je spomnil, da je pozabil zamenjati kučmo. Kaj bo pa zdaj?... Kaj naj stori? Kam naj gre? Nekaj si bo moral izmisliti, sicer... Ali ne bi bilo najboljše, da bi... ali pa ne...

Toda rešitve ni bilo. Odšel je domov in premišljeval, kako bi se izmazal. V teh mislih ga je zmotil malček, ko mu je kar sam potegnil kučmo iz žepa in si jo dal na glavo.

— Čakaj, čakaj... — je vzkliknil oče, vendar je bilo prepozno.

Iz kuhinje je prišla mati, da bi videla kučmo. Oče je skomignil z rameni in odano čakal, kaj bo.

— No, vidiš, to je pa nekaj čisto drugega! — se je oglasila mati. — Ali vidiš, kako mu ta dobro pristoji? Je že tako, da moram sama poseči vmes, če hočem, da boš opravil kako delo tako, kot je treba!

— No, hm... — je zamrmrlal oče.

— Ti kar tiho bodi... ga je ustavil malček in potegnil z materjo.

ZAKAJ TAKO?

Za minuli petek, ob občinskem prazniku je bilo sporočeno, da bodo odprti tudi muzeji narodne osvoboditve. O tem je javnost obvestila tudi uprava Pokarjinskega muzeja preko časopisa in sicer v Pomurskem vestniku z 21. julija t. l. in to verjetno na osnovi predhodnega sklepa upravnega odbora. Toda na žalost so vsi tisti, ki so si hoteli ogledati muzejsko zbirko v Ljutomeru, ostali razočarani, ker so muzejska vrata ostala — zaprta in to ves dopoldan.

Tak odnos uprave muzeja do obiskovalcev in javnosti ni mogoče pohvaliti in niti ne prezreti!

RAZSTAVA STAREGA DENARJA V POKRAJINSKEM MUZEJU

Med dragocenimi zbirkami Pokrajinskega muzeja za Pomurje v Murski Soboti je bila do sedaj deponirana in najmanj znana numizmatična zbirka — novcev.

Beseda numizmatika izvira iz latinske besede numizma, kar pomeni denar — novčič. Z besedo numizmatika označujemo nauk o denarju in medaljah, kot o spomenikih kulturne zgodovine. V dejavnost numizmatike sodi razen zbiranja in proučevanja novcev in medalj tudi zbiranje njim sorodnih predmetov n. pr. plaket, žetonov, značk, papirnatih bankovcev, zasilnega denarja. Časovno se deli v staro numizmatiko, ki se konča z zahodno rimskim cesarstvom, srednjeveško, ki se začne z bizantinskim denarjem iz preseljevanja narodov ter moderno, ki začne z renesanso. Numizmatika zavzema zelo važno mesto med ostalimi zgodovinskimi vedami. Novci zrcalijo kulturo, politično in gospodarsko usodo narodov. Novec je često zgovorna priča življenja preteklih dob, priča, ki često še govori ko ne obstojajo več ostali viri.

Najstarejši novci, ki jih hrani numizmatična zbirka našega muzeja, so rimski novci, ki so bili najdeni priložnostno v Prekmurju. Našli so jih kmetje pri oranju v zemlji in so močno razjedeni. Kasneje sc Rimljani kovali srebrne novce (denarius), ki so krožili po naših krajih že pred prihodom Rimljanov.

Kasnejši novci so zastopani z Faustino Ilado, vladala 200 po n. eri, Gordian III. Pio-Antonius Gordianus Pius, vladal 238—244 po n. eri. Z dokončno zasedbo Rimljanov naših krajev za Avgusta, je bil razširjen denar, kateremu osnovo tvori zlati aureus.

V Prekmurju, blizu Dobrovnika, je bil najden zlatnik bizantinskega vladarja Arkadiuga) vladal 395—408 po n. eri. Novec je najlepše ohranjen, sa (sin Theodoziusa I. Velikeima svojevrsten rimski značaj, ki obstoji v jasnosti podob, mojstrskem portretu vladarja in bogatem napisu.

Iz rimsko-nemškega imperija so zastopani novci vladarjev: Rudolf II., Ferdinand II., Erzherzog Leopold, Erzherzog Ferdinand Karl, Ferdinand III., Leopold I., Josef I., Karel III., Karel VI., Maria Therezia, Josef II., Franz II., Ferdinand I. Najbolj kompletno so zastopani novci Leopolda I. in Marie Therezie.

Avstro-Ogrska je predstavljena z novci Franc Josef I. (1895—1909), spominskimi medaljami 25-, 50- in 60-letnice vladanja Franca Jožefa ter odlikovanji za vojaške zasluge.

Razstavljenega je tudi nekaj madžarskega in nemškega okupacijskega denarja in odlikovanj. Ruski novci Nikolaja I. so krožili v Prekmurju za časa madžarske vstaje, ko so se vračali kozaški konjeniški oddelki preko Radgone, Murske Sobote, Tešanovec, Redič proti Budimpešti. Med ruskimi novci je razstavljenih nekaj novcev Rdeče armade in SSSR. Od partizanskega denarja so se ohranile papirnate obveznice, ki so jih partizani dajali za posojilo v času NOV.

Glavno poveljstvo slovenskih partizanskih čet

SE OBVEZUJE · Št:

da bo najkasneje v 1 letu po osvoboditvi slovenskega naroda izpod jarma okupatorjev izplačalo imetniku te obveznice v takrat veljavni valuti vsoto

Lit 4.000 štiritisoč

GLAVNO POVELJSTVO SLOVENSKIH PARTIZANSKIH ČET

Komandant: Peter Strugar l. r. Polit. komisar: Jernej Posavec l. r.

Obveznico je izdal

Štab II. bataljona IX. Brigade

XVIII Divizija

Na položaju, dne 15. 1943

Komandant: Pečat štaba Polit. komisar:

Papirnate obveznice iz časov NOB

Pokrajinski muzej razstavlja predvsem novce, ki so v posameznih zgodovinskih obdobjih krožili po Pomurju.

Numizmatična zbirka je šele v svojem razvoju. Vendar se Pokrajinski muzej zaveda pomena zbiranja in dopolnjevanja obstoječe zbirke. Muzej je s tem, da je razstavil svojo zbirko, opravil dve glavni nalogi. Zbirka je danes dostopna javnosti,. dostopna vsakomur, ki želi iz nje črpati znanja. Drugo zbirateljsko nalogo pa bo mogel uspešno opravljati s pomočjo najširše javnosti. Numizmatična zbirka mora prispevati svoj delež k izobrazbi najširših krogov ljudi..

V. Koren

Dajem na zapisnik

»Otvarjam javno obravnavo poravnalnega sveta«, je pričel predsednik in prečital vlogo državljanke H. G. — Pretepanje sosedovih otrok je bila vsebina vloge, ki jo je dala »na zapisnik« in pred poravnalni svet H. G.

»In kaj menite vi?« se je predsednik obrnil do obtoženke.

Mnenja in izjave se razhajajo z navedbami v predlogu. Člani poravnalnega sveta, ki poznajo razmere, posredujejo. Ugotavljajo obojestransko krivdo. »Zahtevam dva tisoč dinarjev za bolečine!« — predlog tožeče stranke. »Ne dam, ker sem otroka, ki me je na cesti žalil, udarila tako, da zaradi udarca ne more biti nobenih vidnih znamenj poškodbe!«

Celotno razpravo osvetljuje zaključek, ki ga je predsednik sveta narekoval zapisnikarju: »Po daljšem prerekanju se obe stranki sporazumeta tako, da H. G. odstopi od zahtevka dva tisoč dinarjev za bolečine pod pogojem, da prispeva obtoženka tisoč dinarjev za Rdeči križ, da ne bo več napadala njenih otrok in jih na cesti pretepala. Obtoženka pa zahteva, da je otroci ne žalijo več.«

Potem primer prevžitka. »Starega človeka je tudi treba priznavati!« je podkrepila svojo vlogo starejša prevžitkarica. Soočili so se vsi prizadeti, ki so jih povabili na obravnavo. Pojasnjevanje, dokazovanje, in končno sporazum: materi bomo dajali vse, kar ji pripada.

Bile so navsezadnje vsakdanje malenkosti, zaradi katerih stara prevžitkarica najbrž nikoli ne bi hodila po sodišču. Toda poravnalni svet je tukaj, doma. Člani sveta poznajo razmere, zakaj ne bi povedala svojih težav in iskala svojih pravic za to, kar ima »zapisano«.

Menda najbolj zanimiv in svojevrsten je bil spor zaradi nedovoljene poti čez njivo. Cenilci so ugotovili, da znaša povzročena škoda 200 (dve sto)) dinarjev, stroški ocenjevalne komisije pa so trikratni. Povzročitelj škode je bil pripravljen dvojno povrniti škodo, ni pa se strinjal s tem, da plača stroške komisije. Nesoglasje, kmečka trma — kaj je vzrok? Soseda bi lahko poravnala spor kar doma, brez cenilne komisije in brez stroškov. »Opozarjal sem te, da ne hodi po moji njivi!« je vztrajal državljan, ki mu je bila prizadejana škoda. »Saj sem ti takoj sporočil, da ti škodo povrnem, in te prosil, da me ne tožiš«, se je zagovarjal povzročitelj škode.

Poravnalnemu svetu tega spora ni uspelo rešiti. O dvestodinarski škodi bo izreklo zadnjo besedo sodišče. Tudi tako se razpletajo in zapletajo nekateri spori pred poravnalnim svetom.

V petih urah je poravnalni svet obravnaval sedem različnih vlog. Posamezniki se brez vika in krika sporazumejo. Nekaj takih primerov so obravnavali tudi na zadnjem zasedanju na Razkrižju. Niti ni bil toliko spor kot iskanje primernega načina, da si dediči razdelijo posest. Zavoljo tega so si že najeli odvetnike in si nabirali nepotrebne stroške. Na poravnalnem svetu so prišli kaj hitro do pametnejšega zaključka: prizadeti naj se zmenijo in na sodišču naj sklenejo dogovor. Ni šlo v tem primeru za pravdaštvo, kar je sicer še tako pogost pojav na vasi. — »Tako, da bo prav in »po zakonu«, so predlagali. Pa je včasih na obravnavah precej hude krvi.

To je le nekaj drobcev zadnje razprave poravnalnega sveta na Razkrižju, ki je od januarja do julija obravnaval 63 sporov. Iz zapisnikov je moč razbrati, da ni šlo največkrat za pravdaštvo, temveč so imele mnoge razprave skupni imenovalec: državljan zahteva svojo pravico! Če ne bi bilo poravnalnih svetov, bi se vsaj polovica sporov končala na sodišču, kjer bi bilo ob pomanjkljivem poznavanju okoliščin teže izreči objektivno sodbo. Zato pa poravnalni sveti čestokrat ugotavljajo tudi obojestransko krivdo in da ob koncu razprave pravzaprav ni več ne tožnika ne obtoženca. Beseda k besedi od ene in druge strani, odnos se zaostri in končno še kakšno dejanje ali beseda pa je spor tukaj. Le člani poravnalnega sveta, ki poznajo ljudi, lahko v takih sporih nepristransko razsodijo. In kaže, da so ljudje končno tudi z razsodbami zadovoljni. Potrebno je, da jim nekdo, ki ni prizadet, pokaže, kako nesmiselno je tako prepiranje, celo med sosedi. Kaže, da poravnalnemu svetu na Razkrižju uspe to skoraj pri vsakem sporu.

Juš Makovec

V KRATKEM PO POMURJU

GRAD — Na nedavnem sestanku SZDL pri Gradu so razpravljali o formiranju podružnic Socialistične zveze. Sklenili so, da bodo ustanovili podružnice pri Gradu in Dolnjih Slavečih, organizaciji v Vidoncih in Radovcih pa bodo združili. Na setanku so govorili tudi o obnavljanju nekaterih prostorov v gradu, ki jih rabijo za krajevne potrebe. Kakor smo zvedeli, nameravajo pri Gradu obnoviti športno igrišče.

KRPLIVNIK — V nedeljo so na zboru volivcev v Krplivniku razpravljali o razširitvi šole. S tem naj bi pridobili stanovanja za učitelje, ki jih tako primanjkuje. Za gradnjo bo prispeval denarna sredstva občinski ljudski odbor. Sodelovanje pri gradnji so obljubili tudi volivci.

MURSKA SOBOTA — V začetku avgusta bo v Murski Soboti tečaj za duhovnike, ki ga bo organiziralo vodstvo Cirilmetodijskega društva katoliških duhovnikov. Člani društva nameravajo ob tej priložnosti prirediti v Turnišču in pri Gradu pevski koncert.

LENDAVSKE GORICE — Na sestanku krajevne organizacije SZDL v Lendavskih goricah so med drugim razpravljali o zagotovitvi prostorov za organizacijo SZDL in mladinski aktiv. Kakor so sklenili, bodo prostore uredili v neki, za to primerni hiši.

ŠALOVCI — Prejšnjo nedeljo je mladinski aktiv v Šalovuprizoril na domačem odru igro »Morje«. Dve predstavi si je ogledalo lepo število ljudi. Z igro nameravajo v teh dneh gostovati še v Križevcih, Čepincih in Kuzmi.

V nedeljo popoldne se je nogometno društvo »Partizan« iz Šalovec pomerilo z moštvom iz Puconec.

APAČE — V četrtek je organizacija Zveze borcev v Apačah pripravila v počastitev Dneva vstaje slavnostno akademijo. Kratek kulturni program pa so prispevali cicibani otroškega vrtca, pionirji in vojaki. Proslave se je udeležilo precej ljudi.

PUCONCI — V nedeljo popoldne sta se na nogometnem igrišču v Puconcih pomerili moštvi »Partizan« iz Puconec in Šalovec. Zmagalo je domače moštvo z rezultatom 4:3. Dopoldne pa so imeli v Puconcih strelsko tekmovanje z zračno puško.

MARTJANCI — Kmetijska zadruga Martjanci je v minulem tednu organizirala večtedenski tečaj za vkuhavanje sadja, zelenjave in sokov. Zadruga jim je kupila tudi sokovnike in ostalo potrebno opremo. Kakor omenjajo, bodo tečajnice jeseni organizirale akcijo za vkuhavanje sokov za šolsko kuhinjo.

Pred kratkim pa so imeli v Martjancih tudi sejo SZDL, na kateri so govorili o ustanavljanju podružnic. Sklenili so, da bodo ustanovili podruž. SZDL v Martjancih, Sebeborcih in Tešanovcih. Za te podružnice so predlagali, naj bi ustanovili še razne sekcije, med drugim tudi kmetijsko in kulturno-prosvetno sekcijo.

FILOVCI — Minulo soboto je Socialistična zveza v Filovcih pripravila v počastitev Dneva vstaje proslavo v zadružnem domu in kresovanje. Nastopili so tudi pevci iz Bogojine, godba ter recitatorji. Proslave se je udeležilo precejšnje število ljudi.

VIDEM OB ŠČAVNICI — Ob Dnevu vstaje so imeli manjšo proslavo tudi pri Vidmu. V kulturnem domu so izvedli tudi nekaj pevskih točk in recitacij.

ROGAŠOVCI — Organizacija Ljudske tehnike v Rogašovcih je v nedeljo popoldne skupno s strelsko družino in SZDL organizirala v počastitev Dneva vstaje ocenjevalne vožnje. Tekmovalo je okrog 20 motoristov in mopedistov na progi od Sotine do Pertoče. Vožnje so bile precej zahtevne, saj so morali nastopajoči voziti preko brvi, skozi zapreke ter med vožnjo tudi streljati. Najboljše so nagradili. Prvo nagrado je prejel Štefan Veren, motorist iz Rogašovec, drugo Štefan Lanjšček iz Rogašovec, tretjo pa mopedist Viktor Ficko iz Gornjih Črnec.

POMURSKI FILMSKI BAROMETER

Se v tem tednu bodo v Murski Soboti predvajali italijanski barvni vistavisionski film »Benetke, mesečina in ti«, ki ga je režiral Dino Risi in v katerem igrajo v glavnih vlogah igralci: Alberto Sordi, Marisa Allasio, Ingeborg Schoener in Nino Manfredi. Kratka vsebina tega filma je takale: Mladi gondolijer Bepi skoraj na vsaki inozemki najde nekaj, kar ga privede v to, da pozablja na svojo zaročenko Nino, ki mu pa že preti, da se bo poročila z drugim gondoljerjem. Medtem se Bepi znajde v neprijetnem položaju, ker je obljubil zakon dvema dekletoma, ki sta se, da bi se rešila ena druge, izselili iz mesta. Za nekaj časa se zopet vrneta k Bepiju, Nina pa se odloči, da se poroči v Bepijevim nasprotnikom Tonijem. Bepi je zopet v neprijetnem položaju. Prvi deklici obljublja, da bo z njo pobegnil, drugo prosi, naj si preskrbi potrebne listine na ameriškem konzulatu, Nini pa hoče prečiti zaroko s Tonijem. Bepi se prvih deklet reši, Nina pa mu pred samo poroko pove, da se s Tonijem ne bo poročila, ker je prepričana, da Bepi ljubi samo njo. Soboški ljubitelji ljubezenskih filmov si bodo »Benetke, mesečina in ti« gotovo ogledali, v filmu pa so tudi lepi posnetki italijanskega mesta na morju, Benetk.

V Beltincih bodo konec tega tedna predvajali ameriški film »Doživljaji kapetana Weighta«. V Pomurju so v tem tednu na sporedu kar trije uspeli domači filmi. V Križevcih pri Ljutomeru bodo predvajali film »Cesta, dolga leto dni«, v Slatini Radencih »H-8...«, pri Vidmu ob Ščavnici pa slovenski film »Kala«.

V Ljutomeru je na sporedu jugoslovansko-češki film »Zvezda potuje na jug« v režiji Oldriha Lipskega. Film je promenadna glasbena komedija v proizvodnji »Lovćen-film« iz Budve in filmskega studija »Barandov« na Češkem. Popularni čehoslovaški jazz orkester »Karel Vlaha« se pripravlja na glasbeni festival na Jadranu. V Pragi imajo zadnjo vajo, ker je čas odhoda že določen. Sonja Klanova, glavna pevka, je zamudila vlak in orkester se je moral odpeljati brez nje. V vlaku je nastala zmeda med člani orkestra, ki jim je bilo jasno, da ne bodo mogli sodelovati na festivalu, če jih Sonja ne dohiti na poti. Po mnogih komičnih pripetljajih orkester kljub temu nadaljuje pot. Medtem časom se Sonja z avionom prepelje v Beograd, od tu pa s kamionom v Dalmacijo. Med potjo je prišlo do simpatije med Sonjo in šoferjem Dragom, kar pa ne gre v račun šoferskemu pomočniku Didu. Na kraj festivala je Sonja z Dragom pripotovala pred orkestrom, Dida pa pustila na cedilu. Film se konča tako, da Sonja Klanova poje na razkošno obsijanem odru s svetlobo žarometov, spremljajo jo pa člani jazz orkestra »Karel Vlaha«.

E. R. ČLOVEKOLJUBNOST

Nekega dne mi je vdrl v stanovanje Andrej, moj nekdanji sošolec.

— Prijatelj! — je vzkliknil že med vrati, — prosim te, da mi narediš uslugo in mi posodiš dežni plašč! Zelo ga potrebujem!

— Prav, Andrej, dobiš ga! — sem rekel.

— Vrnem ti ga, že jutri ti ga prinesem ...

— Kaj bi to, malenkost!

— Ne, ne, že jutri, častna beseda ...

— Dovolj, dovolj, nikar ne pretiravaj! ... Sedi, da bova malo pokramljala ...

— Drugič, drugič, zdaj se mi zelo mudi. Kje je dežni plašč? Ha, ga že imam!

Se obrniti se nisem utegnil in že je Andrej pograbil dežni plašč z obešalnika ter odvihral z njim.

Razume se, naslednjega dne ga ni prinesel, saj tega nisem niti pričakoval od njega. Vedel sem, da bo pozabil, kakor se pač običajno zgodi v takih primerih, in zato sem potrpežljivo čakal, čez kakih deset dni pa sem sploh pozabil nanj.

Dežnega plašča sem se spomnil šele tedaj, ko bi ga potreboval. Začeli so se deževni dnevi in odločil sem se, da je skrajni čas, da sam poiščem Andreja. Toda v večjem mestu boste prav gotovo srečali kogarkoli, samo tistega ne, ki ga iščete. Ko sem pa svojemu nekdanjemu sošolcu končno prišel na sled, se je vreme popravilo in ljudje so zopet hodili brez dežnih plaščev. Vendar si ob neki priložnosti, ko sem ga srečal, nisem mogel kaj, da mu ne bi rekel:

— Andrej — sem bridko zatarnal, — tega nisem pričakoval od tebe!

— Ljuba duša, kaj se je pa zgodilo? Zakaj se jeziš?

— Nikar se ne delaj tako presenečenega!

— Častna beseda, ničesar ne razumem ...

Pogledal sem ga in zasmejal se mi je v obraz, oči pa so se mu tako jasno svetile, da bi prisegel, da ni nedolžnejšega človeka od njega.

— Dal si mi besedo za plašč — sem rekel komaj slišno.

— Kakšen plašč?

— Pred dvema mesecema si vendar prišel v moje stanovanje in mi vzel dežni plašč ...

— Jaz? Tvoj dežni plašč?

— Poslušaj, Andrej ...

— Čakaj, čakaj! ... O, res je! Ampak ... ali ti ga še nisem vrnil?

— Hm, vrnil ...

— Častna beseda, da ga nisem? ... O da, da, zdaj se spominjam ... No, kakšen pozabljivec sem postal! Oprosti, bratec, kaj hočeš, starati sem se začel, pozabljam. Toda že jutri ti ga prinesem, že jutri, prisežem, častna beseda! No, pa na svidenje, zelo se mi mudi!

In tako je bilo.

Minilo je jutri, minilo pojutrišnjem ... Zopet je deževalo, čez nekaj časa se je vreme izboljšalo, potem pa je zopet deževalo. Andreja pa ni bilo, niti opravičit se ni prišel, kakor je v navadi med dobro vzgojenimi ljudmi. Samo enkrat sem ga bežno videl v tramvaju. Od daleč sem mu pokazal s pestjo. Ta pa je samo skomignil in vprašujoče odkimal z glavo, kakor da hoče reči: »Kaj pa je? Ničesar ne razumem!« In tramvaj ga je odpeljal.

Dolgo, dolgo sem ga zaman iskal. Obšla me je brezumna misel, da bi stopil na milico, vendar sem pri tem začutil nekaj neprijetnega. Sošolca sva bila, vrag naj ga vzame, znanca. Ah, saj ga bo že prinesel nekega dne, sem si rekel, prav gotovo ga bo.

Vendar ga ni prinesel.

Minilo je več ko leto dni. In prišla je pomlad, čas dežja in dežnih plaščev. Jaz sem pa moral hoditi kar v suknjiču. Kdo ve, kje je plahutal moj dežni plašč ... Pomislil sem, da bom poiskal tega nesramneža, o, kako bi ga opsoval! Toda kje naj ga poiščem? Reči je lahko ...

Nekega večera, ko sem stopal na sestanek naše četrti, sem popolnoma nepričakovano srečal Andreja, oblečenega v moj dežni plašč. Veselo je stopal proti meni in si pri tem požvižgaval. »Glej ga, naposled se je spomnil! — sem si rekel. — Res je, da nekoliko pozno, vendar je glavno, da mi ga vrača, in še o pravem trenutku.«

— Andrej! — sem kriknil, pripravljen, da mu oprostim vse, kar sem bil pretrpel zaradi njega.

Ko je slišal neki nenavaden prizvok v mojem glasu, se je nenadoma obrnil in pohitel v obratno smer.

— Andrej?! — sem zakričal.

Pospešil je korake. Vendar mi je uspelo, da sem ga dohitel in ga zgrabil za ovratnik.

— Ooo, bratec, to si bil ti? — je vzkliknil, kakor da bi se bil nadvse razveselil tega srečanja. — Pozdravljen, pozdravljen, kako se imaš? Kaj počenjaš?

— Poslušaj — sem mu rekel, medtem ko sem s težavo dihal, — kdaj mi misliš vrniti dežni plašč?

— Dežni plašč? ... Aaa, seveda, moram ti ga prinesti. Jutri mogoče zavijem k tebi, a, imaš prijeten dom?

— Dovolj mi je tvojega »jutri!« — sem vzkipel. — Pri priči ga sleci ali naj te vrag vzame! — in krepko sem ga stresel.

— Bratec, ali se resno jeziš? Mislil sem si, da si drugačen človek.

— To tudi sem! — sem rekel. — Pri priči sleči plašč!

(Nadaljevanje na 7. strani)

ŠPORTNI PREGLED

Zadnja športna nedelja je dala le tri nove člane druge zvezne lige, ker je bila tekma med Karlovcem in Branikom zaradi obolelosti hrvaških gostov preložena. Zaenkrat je jasno le to, da bodo prihodnjo sezono tekmovali Bačka, Rudar iz Kosovske Mitrovice in Čelik iz Zenice v drugem nogometnem razredu.

Vsi ostali pomembni športni dogodki so bili na cestah in atletskih stezah. Beograd je pozdravil zmago naše atletske reprezentance nad Bolgarijo. Kljub močnemu dežju so bili na tem tekmovanju doseženi lepi rezultati, med njimi tudi en slovenski in en državni rekord. K veliki zmagi nad Bolgari sta veliko pripomogla Kovač, ki je v teku na 400 m z ovirami dosegel nov jugoslovanski rekord 52,6 in Hafner, ki je v teku na 3000 m z ovirami skoraj za tri sekunde izboljšal dosedanji slovenski rekord na 8:50,6. Hafnerjev rekord, ki ga je dosegel prejšnjo nedeljo v Ljubljani, je tako le sedem dni »kraljeval« na slovenski atletski lestvici. Zaključno stanje točk je bilo 121,5:84,5 v korist Jugoslavije.

Istega dne je naša ženska vrsta imela manj sreče v Sofiji, kjer je srečanje z Bolgarkami izgubila s tesnim rezultatom 52:51.

Mariborčani so v soboto in petek gledali atletski dvoboj mladinskih reprezentanc Jugoslavije in Madžarske. Naši mladinci so morali kloniti pred boljšimi Madžari, toda s tako majhno razliko, da smo kljub porazu z njihovim nastopom lahko zadovoljni.

Kolesarji so imeli zadnjo generalko za nastop na dirki »Po Jugoslaviji«. Rogova dirka na progi Ljubljana—Ilirska Bistrica—Ljubljana je kljub neurju in mrazu uspela. Zaradi močne mednarodne udeležbe (sodelovali so Avstrijci, Nizozemci, Vzhodni Nemci in Madžari) je bilo za dirko veliko zanimanje. Ekipno je zmagala ekipa Uniona iz Graza, prvi pa je pripeljal na cilj odlični nizozemski sprinter Berckers.

Slovenski motoristi in avtomobilisti so se zbrali na startu gorske dirke na Černivec. Čeprav zaradi slabe proge niso bili doseženi ravno dobri rezultati, je ta preizkušnja pred ljubeljsko dirko uspela.

Če dodamo še to, da naša študentska reprezentanca na olimpiadi v Leningradu uspešno sledi moštvoma ZDA in SZ, smo omenili vse važnejše športne dogodke zadnjih dni.

Puconski „Partizan" se pripravlja

V Puconcih se z vso vestnostjo pripravljajo za vstop v pomursko nogometno in odbojkarsko podzvezo. Člani »Partizana« trenirajo dvakrat tedensko, nedelje pa izkoristijo za prijateljske tekme s sosednjimi moštvi. Zadnjo nedeljo sta v Puconcih gostovali odbojkarska in nogometna ekipa iz Šalovec. Domačini so zasluženo zmagali v obeh tekmah. Prihodnjo nedeljo se bosta obe ekipi srečali v povratnem dvoboju v Šalovcih.

Rezultati — nogomet: Puconci : Šalovci 4:3; odbojka: Puconci : Šalovci 3:0. Š. C.

Nova republiška prvakinja Mira Piberl iz Maribora

Žensko šahovsko prvenstvo Slovenije je končano

BREZ PRESENEČENJ

V soboto je bilo v Murski Soboti končano žensko šahovsko prvenstvo Slovenije. Kakor je bilo pričakovati, je zmagala mojstrska kandidatinja Mira Piberl iz Maribora. Dosedanja republiška prvakinja Ljiljakova se je uvrstila na drugo mesto.

Zadnja kola niso bistveno spremenila razvrstitve na tabeli. Dosedanja republ. prvakinja Ljiljakova je po nepričakovanem porazu v začetku turnirja zaigrala odlično in je do konca prvenstva izgubila le še pol točke. To pa ji ni zadostovalo za ponoven uspeh in se je morala zadovoljiti z drugim mestom.

Nova prvakinja Piberlova je edina nepremagana na tem turnirju in je zgubila le eno točko v remijih z Ljiljakovo in Švarcerjevo. Mariborske igralke so imele na prvenstvu največ uspeha, saj so osvojile vsa mesta pri vrhu. Domačinki Herličeva in Viherjeva sta, kot je bilo pričakovati, pristali na dnu lestvice.

Obe prvoplasirani Piberlova in Ljiljakova sta si priborili pravico nastopa na državnem prvenstvu, ki bo v začetku avgusta v Sarajevu.

Razvrstitev najboljših slovenskih šahistk bo do naslednjega prvenstva ostala taka:

1. Mira Piberl 10 točk; 2. Ljiljak 9,5, 3. Švarcer 8,5, 4. Koren 7, 5. Pongrac 6,5, 6.—7. Meta Piberl in Supančič 6, 8. Rebolj 4,5, 9. Vodopivec 3, 10. Butala 2,5, 1. Herlič 2, 12. Viher 0,5.

NOGOMET V BOGOJINI

Mlado in še neizkušeno moštvo iz Bogojine je v letošnji sezoni odigralo že nad deset tekem z raznimi vaškimi nogometnimi klubi. Zadnjo tekmo so odigrali z moštvom Dobrovnika ter so ga po požrtvovalni borbi premagali z rezultaom 4:2.

Razen dveh tekem so Bogojinčani vse tekme v letošnji sezoni odločili v svojo korist. Ker je to moštvo še zelo mlado, saj razen vratarja in enega igralca noben igralec nima še dvajset let, bodo lahko še marsikateremu moštvu v Pomurju prekrižali račune.

Jeseni se nameravajo udeležiti tekmovanja v nogometni pomurski ligi, če jih ne bodo zadržale težave okrog finančnih sredstev. B. Jože

CANKOVA : GEDEROVCI 3:1

V nedeljo je bila na Cankovi odigrana nogometna tekma med moštvoma Cankove in Gederovec. 300 gledalcev, ki so se zbrali ob robu igrišča, je na koncu navdušeno pozdravilo uspeh domačega moštva, ki je zmagalo z rezultaom 3:1. Zadetke za domače sta dosegla Bogdan in Sukič dva.

12.000 gledalcev in igrišče BREZ IGRALCEV

Čeprav so bili v nedeljo v Mariboru prav redki plakati, ki so vabili na tekmo med Branikom in Karlovcem, v mestu ob Dravi skorajda ni bilo človeka, ki ne bi vedel za ta dvoboj. Po porazu v Karlovcu so mariborski ljubitelji nogometa težko pričakovali povratno srečanje na domači travi. Toda pretekla nedelja še ni prinesla odločitve.

Branik letos že tretjič kandidira za drugo zvezno ligo. Zanimanje za Branikov sprejemni izpit ni bilo le v Mariboru, ampak so v nedeljo prihajali na mariborsko postajo avtobusi in vlaki z vseh strani. Karlovški navijači so prišli s posebnim vlakom in z nekaj avtobusi, da bi svojim igralcem pomagali na robu igrišča. Nekaj posebnih avtobusov je pripeljalo tega dne tudi iz Pomurja.

Že dolgo pred tekmo so se pričele vroče nogometne ofenzive, ki so celo zaslužile pridevek nešportno. Igralci Karlovca so v noči pred odločilno bitko prenočili v hotelu Orel, toda tu niso našli preveč počitka. Mariborski navijači so jim z razgrajanjem precej skrajšali noč. To je bil revanž za Karlovac, kjer so mariborski nogometaši doživeli podoben sprejem.

Nedelja je bila v znamenju nogometa. Skupine, ki so se zbrale na pločnikih, v kavarnah in gostilnah, so razpravljale le o tekmi. Reke ljudi so se takoj v popoldanskih urah usmerile proti Ljudskemu vrtu. Branikovi navijači so pred tekmo šli v povorki skozi mesto in nosili spredaj karikature domačih igralcev. Najbolj vroči so prihajali oboroženi z zvonci, trobentami in sirenami ter so že pred tekmo ustvarili pravo južnoameriško vzdušje.

Takrat je po stadionu nenadoma udarilo, da tekme ne bo, ker so igralci Karlovca oboleli za diarejo. Zdravniški pregled je ugotovil zastrupitev s hrano in nekateri igralci so morali celo v bolnico. O tem, kdo je povzročil ta neprijeten dogodek, zaenkrat ni mogoče trditi prav ničesar. Znano je le to, da so gostje imeli med potovanjem kosilo v Varaždinu v restavraciji »Varaždinski breg«, v Mariboru pa so se hranili v hotelu »Orel«. Takoj po obolelosti sta bili sestavljeni dve komisiji, od katerih sestavljajo eno zdravniki, drugo pa organi TNZ.

8000 gledalcev se je že dve uri pred časom, ki je bil določen za pričetek tekme, zbralo na stadionu v Ljudskem vrtu. Po vesti o obolelosti igralcev so sirene in trobente utihnile in gledalci so se razhajali.

Nogometna zveza Jugoslavije bo določila termin za ponovno tekmo, o ugotovitvah komisij pa bomo še poročali.

PREMALO TELOVADNIC NA GORIČKEM

Pravzaprav ta problem ni pereč samo na Goričkem, ampak muči precej pomurskih vasi. Vrsta vasi in med njimi tudi kraji z osemletnimi šolami so še vedno brez najnujnejših telovadnih prostorov in športnih rekvizitov. Prav nesmiselno je govoriti o tem, da ni sredstev za zgraditev športnih objektov. Bi bilo preveč drago, če bi vzeli kak popoldan v roke kramp ali lopato in bi šli delat na novo igrišče? Za razvoj najmlajših bi bil to vsekakor zelo koristen prostor. Poleg tega pa so občinski odbori doslej skoraj vedno prispevali nekaj denarja pri takih gradnjah in bi to zadoščalo za opremo takega igrišča. Lep primer, kaj vse se da zgraditi s prostovoljnim delom, je na primer športni stadion pri soboški gimnaziji, ki ni stal toliko denarja, ampak več prostovoljnega dela. Jasno je sicer, da vsaka vas ne rabi takega stadiona, ampak le majhno igrišče.

MOŠTVO »ZAGREBA« BO PRIŠLO V M. SOBOTO

Kakor poročajo iz hrvaškega glavnega mesta, bo moštvo »Zagreba« prišlo okrog 7. avgusta v Mursko Soboto, kjer se bo pripravljalo za naslednjo nogometno sezono. Zagrebčani, ki se bodo zadržali v Murski Soboti približno dva tedna, bodo verjetno igrali tudi prijateljsko tekmo z domačim nogometnim klubom. Tako se nam obeta spet lep športni dogodek. Razen tega pričakujejo, da bodo še nekateri ligaši prišli na priprave v Mursko Soboto.

MLADINA V LIPI SE NAVDUŠUJE ZA NOGOMET

Čisti dobiček nedavne veselice je mladina iz Lipe uporabila za nakup športnih dresov in športnih rekvizitov. V Lipi je namreč v zadnjem času močno naraslo zanimanje za nogomet.

Preteklo nedeljo so mladinci zi Lipe že nastopili z novo opremo proti beltinskim nogometašem. Mladi Liplančani upajo, da zmaga v Beltincih z rezultatom 3:1 ni bila le slučajna, amkap bodo tudi v bodoče nastopali tako uspešno.

T. V.

Strelsko tekmovanje v Bistrici ob Muri

V počastitev dneva vstaje slovenskega naroda je SD »Mura« v Bistrici ob Muri pod okriljem Okrajnega strelskega odbora Murska Sobota organiziralo tekmovanje v streljanju z zračno puško. Tekmovanje je bilo združeno z majhno proslavo, kjer je o pomenu praznika govoril predsednik SD »Mura«. Zastopniki pionirske organizacije »Ferdo Godina« so poklonili tov. Šnajderju, vodji ekipe »Gradis Ljubljana« šopek rož, sami pa so prejeli od njega kot zastopnika pokrovitelja njihove pionirske organizacije zračno puško.

Tekmovanja se je udeležilo 9 ekip s skupno 45 tekmovalci, in sicer: po 2 ekipi Gradis Ljubljana in Obč. SO Sobota, po eno ekipo Gradis Šoštanj, Gradis Maribor, Kovinar Sobota, Stefan Kovač, Beltinci in »Mura«, Bistrica ob Muri. Tekmovanje je bilo zelo dobro organizirano, za kar gre zahvala domačemu društvu in pokrovitelju.

Doseženi so bili zelo dobri rezultati. Prvo mesto je osvojila ekipa Gradis Ljubljana-Kovinar s 1217 krogi od 1500 možnih, drugo mesto ekipa Gradis Ljubljana-Uprava s 1160 krogi, tretje mesto ekipa Gradis Maribor s 1154 krogi, četrto mesto ekipa Sobota I. s 1116 krogi in peto mesto ekipa Sobota Kovinar s 1102 kroga.

Posamezniki pa so dosegli naslednje rezultate: BRADAČ Tone, Gradis Ljubljana, 266 krogov, 2. NARANDŽA Jože, Gradis Ljubljana, 255, 3. ŠNAJDER Ludvik, Gradis Ljubljana, 254, 4. VUČKOVIĆ Ivan, Gradis Ljubljana, 252, 5. KIRBOS Danilo, Gradis Ljubljana, 250 krogov od 300 možnih itd.

Pokrovitelj je vsem sodelujočim ekipam razdelil spominske diplome, diplome pa so prejeli tudi trije najboljši strelci. Po končanem tekmovanju so se zastopniki domačega SD, Obč. SD Sobota in Gradis Ljubljana dogovorili, da bi ta proslava na ta dan postala stalnega značaja ter da bi izdelali primeren prehodni pokal.

Kljub porazu NAFTA

še vedno kandidira

Po visoki zmagi doma, so lendavski nogometaši preteklo nedeljo odigrali povratni dvoboj s Taborom v Sežani. Kljub izredni požrtvovalnosti in zmagi domači niso mogli povrniti upanja za uvrstitev v SCL. Nafta je srečanje izgubila z rezultatom 4:2, kar pa zelo preseneča, saj je istega nasprotnika sedem dni prej premagala z visokim rezultaom 9:1. Porazu Nafte v Sežani je precej »botrovalo« tudi podcenjevanje nasprotnika.

Ker ima Nafta iz obeh srečanj boljšo razliko v golih, se bo v primeru Branikove uvrstitve v drugo ligo, plasirala v SCL.

RAVNATELJSTVO GIMNAZIJE IN UČITELJIŠČA

razpisuje delovno mesto

TAJNICE

z znanjem denarnega in blagovnega knjigovodstva ter administrativnih poslov.

Interesenti naj vložijo prijave ravnateljstvu najkasneje do 26. avgusta 1960.

KMETIJSKA ZADRUGA z o. j. ŠALOVCI

razpisuje naslednje štipendije:

1 štipendijo na agronomski fakulteti

1 štipendijo na srednji kmetijski šoli

1 štipendijo na srednji strojni šoli

Interesenti naj pošljejo prošnje najpozneje do 5. avgusta 1960.

RADIJSKI PROGRAM RADIOTELEVIZIJA - LJUBLJANA od 31. do 7. avgusta

Nedelja

8.00 Mladinska radijska igra — Sienkiewicz: V puščavi in goščavi — I; 9.02 Odprimo zbirko slovenskih otroških narodnih pesmi; 9.12 Z vedro glasbo v novi teden; 10.00 Se pomnite tovariši... Tri mesece po luknjah; 10.30 Spomini na Frana Gerbiča; 11.00 Za prijetno razvedrilo; 11.30 Zvone Kržišnik: Semenj ničevosti (reportaža); 12.00 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I; 13.30 Za našo vas; 13.45 Koncert pri vas doma; 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II; 15.30 Mozaik melodij; 16.30 Ansambel Maurice Larcange; 16.45 Petnajst minut z Ljubljanskim oktetom; 17.00 Stodvajset minut športa in glasbe; 20.05 Nedeljski razgovor; 21.00 Sportna poročila; 21.10 Glasbena oddaja s komentarjem ob stoletnici rojstva skladatelja Gustava Mahlerja; 22.15 Ples ob radijskom sprejemniku; 23.10 Koktajl pred polnočjo; 23.50 Prijeten počitek!

Ponedeljek

8.05 Tako so plesali nekoč; 8.35 Odmevi na letošnje mladinske pevske revije; 9.00 Od tu in tam; 10.10 S sprejemnikom na dopust! (spored zabavne glasbe); 11.00 Prizor iz 2. dej. Dvorakove Rusalke; 11.15 Naš podlistek — Fr. Munteanu: Gospod David — I; 11.35 Klavirske skladbe Josipa Prochazke; 12.00 Kvintet Niko Štritof; 12.15 Kmetijski nasveti — Jože Kregar: Vrt v avgustu; 12.25 Zabaven opoldanski spored; 13.30 Z narodno pesmijo v Belo Krajino; 13.55 Glasbena razglednice; 14.30 Prireditve dneva; 14.35 Med sušami; 15.40 »Fiček veli, da se ženil bude...«; 16.00 Dr. Mirko Derganc: Spet nekaj dni na Češkem; 16.20 Skladbe Szymanowskega; 16.40 Parada plošč; 17.10 Soferjem na pot! 18.00 Operne melodije; 18.40 Kulturni globus; 20.00 Trikrat deset; 20.30 Anton Bruckner: Osma simfonija; 21.45 Richard Strauss: Tri skladbe za klavir; 22.15 Iz naših studiov; 23.10 »Pančka sanja«; Izvajalci: Jelka Cvetežar in Kvintet Jožeta Kampiča; 23.40 Za ljubitelje jazza.

Torek

8.05 Jutranji spored solistične glasbe; 8.30 Europa express; 9.00 Vokalni kvintet Kranjčani; 9.20 Baročni intermezzo; 10.10 Igramo vam v zabavo; 10.40 Kanadske pesmi (pevec Tennessee Ernie Ford); 11.30 Oddaja za otroke: a) Za mladimi dopisniki na Palaču — reportaža, b) Na obisku pri otroških zborih; 12.00 Pozdrav iz Dalmacije; 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Ivanka Mezkar: Zreja telet z malo mleka; 12.25 Pet pevcev — pet popevk; 12.40 Pisani zvoki iz Dravskega polja; 13.30 Pojo solisti mariborske in ljubljanske opere; 14.10 Iz folklornih zapiskov Tonče Marolt-ove; 14.30 Prireditve dneva; 15.40 Zabavni orkester RTV Beograd; 16.00 Listi iz domače književnosti — Janez Ovsec: Pesmi; 16.20 Predstavljamo vam znamenite orkestre; 17.10 Razgovor z volivci; 17.20 Parada plošč; 18.00 Zanimivosti iz znanosti in tehnike; 18.15 Od plesišča do plesišča; 18.50 Človek in zdravje; 20.00 Pojo črnski sekstet Jubilee Singers iz ZDA; 20.30 Radijska igra — Nikola J. Vancarov: Deveti val; 21.14 L. M. Skerjanc: Prva simfonija; 21.30 Karol Pahor: Tri koncertne etude; 21.40 Dvajset minut s popevkami; 22.15 Plesna glasba; 22.40 Jazz! (z orkestrom Shorty Rogers); 23.10 Nočni komorni koncert.

Sreda

8.05 Poje zbor Kluba koroških Slovencev; 8.20 Počitniško popotovanje od strani do strani — Thornbjörn Egner: Roparji iz Kardemomma — VI; 8.35 Glasba z Elizejskih poljan; 10.10 Ciklus velikih simfonij — VII. oddaja — P. I. Čajkovski: Peta simfonija; 11.00 Zvočni kaleidoskop; 11.30 Pol ure z Renato Tebaldi in Mariom del Monacom; 12.00 Trio Slavka Avsenika; 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Mirko Šušteršič: Prehrana divjadi v gozdu; 12.25 Zabavni orkester Raphaele; 12.40 Otroci pozdravljajo; 13.30 Tri rukoveti Stevana Stojanovića-Mokranjca; 13.50 13.50 Benjamin Ipavec — Bogo Leskovic: Serenada za godala; 14.30 Prireditve dneva; 14.35 Izbrali smo za vas; 15.40 Zabavni zbori; 16.00 Novost na knjižni polici — J. F. Perkonig: Ugrabljena strd; 16.20 Koncert po željah; 17.10 Deset minut iz naše beležnice; 17.20 Parada plošč; 18.00 Kulturna kronika; 18.20 Violinist Karoly Seneszy in pianistka Edith Farnadi igrata virtuozne skladbe za violino in klavir; 18.45 Radijska univerza — Aleksander Damjanović: Hrup — socialni in ekonomski problem našega časa; 20.00 Posnetek javnega koncerta opernih arij z dne 13. julija 1960 v Ljubljani; 22.15 Plesna glasba z vsega sveta; 23.10 Ameriške popevke; 23.30 Perez Prado — orkester Latinske Amerike št. 1; 23.50 Prijeten počitek!

Četrtek

8.05 A. Dvorak: Legende; 8.30 Naši uspehi v preteklem šolskem letu; 9.00 Iz filmov in glasbenih revij; 9.40 Slovenske narodne iz zbirke Cirila Preglja »Fantje na vasi«; 10.10 Od melodije do melodije; 11.30 Oddaja za cicibane: a) Manica Komanova pripoveduje, b) Glasbena slikanica za cicibane; 12.00 Ansambel Srečka Dražila; 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Nada Puppis: Ugotovitve kontrole proizvodnosti krav; 12.25 Zabaven opoldanski spored; 13.30 Lahke orkestralne skladbe Fr. W. Rusta; 13.50 Vedri zvoki; 14.30 Prireditve dneva; 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.40 Slovenske skladbe igra violinist Srečko Zalokar; 16.00 Iz svetovne književnosti — Massimo Terra: Neženska pisma; 16.20 Kopalcem v zabavo; 17.10 Petdeset minut turizma in melodij; 18.00 Kratki odlomki iz oper Richarda Wagnerja; 18.30 Sport in športniki; 20.00 Četrtkov večer domačih pesmi in napevov; 20.50 Literarni večer — Veseli večer z Boccacciom; 21.17 Baldassare Galuppi: Drugi koncert za godala v B-duru; 21.30 Iz Schubertove skicirke — VI. oddaja; 22.15 Glasbena ruleta; 22.40 Moderna plesna glasba; 23.10 Nočni koncert.

Petek

8.05 Dve ruski uverturi: P. I. Čajkovski: Uvertura k operi Pikova dama — A. Borodin: Uvertura k operi Knez Igor; 8.20 Počitniško popotovanje od strani do strani — Thornbjörn Egner: Roparji iz Kardemomma — II; 8.35 S sprejemnikom na dopust (spored zabavne glasbe) 9.00 Nedeljski razgovor; 10.10 Klavirske skladbe G. Fauréja in C. Debussyja; 10.40 Francoske in italijanske popevke; 11.00 Veseli plankarji; 11.15 Naš podlistek — Fr. Manteanu: Gospod David — II; 11.35 Božidar Sirola: Koncert za klavir in orkester; 12.00 »Dobra volja je najboljša«... Spored pesmi za otroke; 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Milko Trstenjak: Ocena dosedanje obnove vinogradov; 12.25 V tričetrtinskem taktu; 12.40 Domači napevi izpod zelenega Pohorja; 13.30 Za vsakogar nekaj — z zakladnice zabavne glasbe; 14.30 Prireditve dneva; 14.35 Arije iz oper W. A. Mozarta; 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana; 16.00 Humoreska tega tedna — Kurt Kusenberg: Sporočilo iz Kitajske; 16.20 Parada plošč; 17.10 Razgovor z volivci; 17.20 L. van Beethoven: Simfonija št. 6 v F-duru »Pastoralna«; 18.00 Havajski napevi; 18.15 Kar po domače... 18.30 Iz naših kolektivov; 20.00 Godalni ansambel Boruta Lesjaka; 20.15 Tedenski zunanjepolitični pregled; 20.30 Balet skozi stoletja — VII. oddaja: Sergej Prokofjev: Romeo in Julija — Pepelka; 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih; 22.15 Od comba do big banda; 23.10 Alfredo Antonini s svojim orkestrom; 23.20 Pojte z nami! (posebna oddaja Radia BBC); 23.50 Prijeten počitek!

Sobota

8.05 Hammond orgle v ritmu; 8.20 Pionirski tednik; 8.40 Igra violončelist Ciril Škerjanc; 9.00 Zbor Slava Klavora iz Maribora; 9.20 S sprejemnikom na dopust! 10.10 Zvočni mozaik; 11.30 Družina in dom; 11.40 Indonezijske popevke; 12.00 Narodne ob spremljavi harmonike; 12.15 Kmetijski nasveti — inž. Rado Linzner: Kakšen pridelek žita je dosežen v sosevkih; 12.25 Zabaven opoldanski spored; 13.30 Pesmi tujih narodov; 13.50 Od arije do arije; 14.30 Prireditve dneva; 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo; 15.40 Leopold Ferdinand Schwerdt: Simfonija v Es-duru; 16.00 Na platnu smo videli; 16.20 Kopalcem v zabavo; 17.10 Parada plošč; 18.00 Poje mešani zbor KUD Pošta — Obrtnik iz Maribora; 18.20 Pozdrav z gora; 18.45 Okno v svet; 20.00 Na drugi strani Karavank (Koroške narodne pesmi); 20.25 Sobotni mozaik: a) Športniki izbirajo popevke, b) Zabavni orkester RTV Beograd, c) Dvajset minut s pevko Mado Robin; 22.15 Oddaja za naše izseljence; 23.10 Zaplešimo še enkrat!

Radio Murska Sobota

SOBOTA, 30. julija:

17.00: »Naš sobotni sprehod« — 17.15: Obvestila in reklame — 17.25: »Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo«.

NEDELJA, 31. julija:

12.00: Pogovor z volivci, lokalna poročila, obvestila in reklame — 12.15: Odaja v madžarskem jeziku — 12.40: »Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo«.

TOREK, 2. avgusta:

17.00: Lokalna poročila, obvestila in reklame — 17.15: Odaja v madžarskem jeziku.

ČETRTEK, 4. avgusta:

17.00: Lokalna poročila, obvestila in replame — 17.15: Oddaja v madžarskem jeziku — 17.25: »Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo«.

Radio Murska Sobota prenaša dnevno spored RTV Ljubljana od 5.00 do 8.00 in od 15.00 do 23.00. Ob nedeljah pa od 6.00 do 23.00.

OBVESTILO

Okrajni ljudski odbor Murska Sobota, oddelek za notranje zadeve, obvešča prebivalstvo, da je začel izdajati stalne obmejne propustnice za prestop državne meje med FLRJ in republiko Avstrijo.

Po sporazumu o ureditvi malega obmejnega prometa med FLRJ in republiko Avstrijo, ki je začel veljati 15. julija letos, lahko dobijo stalne obmejne propustnice državljani, ki imajo stalno prebivališče v 10-kilometrskem obmejnem pasu in so stari 16 let. Otroci do 16. leta starosti bodo lahko vpisani v stalni obmejni propustnici svojih staršev.

Prošnji za izdajo stalnih obmejnih propustnic je potrebno priložiti dve fotografiji 3 × 4 cm, 250 din v državnih kolkih in izpisek iz rojstne matične knjige za otroke, ki še niso stari 16 let.

Obrazec prošnje in podrobnejša navodila lahko dobite do nadaljnjega na pristojni postaji LM, pozneje pa bodo opravljali to delo občinski ljudski odbori oziroma krajevni uradi.

VZGOJNA AKCIJA ZA ŠOFERJE SE ŠE NADALJUJE

Kakor smo že poročali, nadaljuje okrajna komisija za varnost v prometu skupno z občinskim komisijami, akcijo »Na cesti nisi sam«. Ta akcija je namenjena predvsem za vzgojo voznikov motornih vozil. V prvem delu te akcije so komisije posvetile vso pozornost vzgoji šoferjev. Doslej so pripravile 8 predavanj, katerih se je udeležilo več sto šoferjev, ter kinopredstave. Poleg tega so organizirale široko propagando. Akcija se še nadaljuje.

PROMETNE NESREČE

Dne 13. julija dopoldne je prišlo pri srečevanju tovornih avtomobilov v Črnskih mejah do lažje prometne nesreče. Nesrečo je zakrivil Janez Gal iz Črensovec, ki je zaradi neprevidnosti zadel ob zadnji del nasproti vozečega vozila. Čeprav je vedel, da bi moral ustaviti, je nadaljeval vožnjo. Nastalo škodo cenijo na okrog 20 tisoč dinarjev.

*

Dne 16. julija popoldne pa je Franc Čagran v bližini Lemerja v rahli vinjenosti zavozil z avtobusom, v katerem je bilo 32 potnikov, na levo stran ceste in nato na njivo. Do poškodb k sreči ni prišlo. Omenjeni šofer je bil zaradi ogrožanja javnega prometa pred kratkim že kaznovan.

PREKLIC

Preklicujem neresnične besede, ki sem jih izrekel v vinjenem stanju bratu in njegovi ženi ter se njima zahvaljujem, da sta odstopila od tožbe. — Jože Vrbajnščak, Cven 27, pošta Ljutomer.

GASILCI V MELINCIH BODO PRAZNOVALI

Gasilci v Melincih bodo v nedeljo svečano proslavili 40-letnico obstoja društva in 15. obletnico osvoboditve ter ob tej priložnosti razvili tudi društveni prapor. Pripravili so širok kulturni program. V soboto bodo imeli kresovanje, v nedeljo dopoldne pa bo zborovanje gasilskih čet, nato pa bodo nastopili pevci in recitatorji. Popoldne pa bodo priredili praktične vaje, kolesarske dirke in nogometno tekmo.

PRIPRAVE ZA GASILSKI DAN V PETROVCIH

V nedeljo so imeli v Petrovcih sestanek upravnega odbora občinske gasilske zveze, na katerem so se pogovorili o pripravah za dan gasilcev, ki bo v Petrovcih 18. septembra. Kakor so omenili, imajo na tej proslavi namen prikazati povojni napredek gasilstva v občini.

CEZANJEVCI — Prihodnjo soboto in nedeljo bodo v Cezanjevcih slavili krajevni praznik in 15-letnico osvoboditve. Ob tej priložnosti bodo odkrili na novem gasilskem domu spominsko ploščo padlim partizanskim borcem in aktivistom cezanjevskega okoliša.

V programu bo sodelovala tudi ljutomerska godba na pihala.

DOLGA VAS — Pred kratkim so imeli v Dolgi vasi sestanek krajevne organizacije SZDL, na katerem so razpravljali o sklepih in zaključkih V. kongresa SZDL ter o gradnji vaškega doma, katerega so začeli graditi v soboto. Za gradnjo imajo pripravljen že domala ves gradbeni material.

BUČKOVCI — Minulo nedeljo je mladina iz Ivanjkovec uprizorila v Bučkovcih komedijo »Županova Micka«. Predstavo si je ogledalo precej ljudi.

Septembra v Križevcih razstava živine

Na zadnji seji zadružnega sveta KZ v Veržeju so člani sveta razpravljali o realizaciji poletnega plana in ugotovili, da so poletni plan presegli za 20 odstotkov. Za sklade bodo tako namenili za okrog 10 milijonov dinarjev več, kakor je bilo planirano. Na seji so med drugim potrdili tudi pogodbo o prevzemu hlevov v veržejskem vzgajališču in zadružnega doma na Grlavi, v katerem bodo poleg drugih prostorov uredili tudi sušilnico za zrnje, da bodo prihodnje leto, ko bodo nabavili novi kombajn, že v njej lahko takoj začeli s sušenjem žitaric. Poleg tega so se na seji pogovorili tudi o živinorejski razstavi v Križevcih pri Ljutomeru, ki naj bi bila v letošnjem septembru. Živinorejska razstava naj bi bila v občinskem merilu, organizirana pa v obliki velesejma in v paviljonskem sistemu. Razstavljali bodo poleg plemenske živine tudi pitano živino, sama razstava pa naj bi imela komercialni značaj. Člani sveta so se zavzemali tudi za nabavo novega vozička-transporterja za prevoz krmil iz skladišča do jasli v novem pitališču. S takim transporterjem bi se namreč zmanjšali stroški opravljanja z živino, ker bi z njim lahko opravljal en človek 150 glav živine.

-rj-

Ob težki, prerani smrti mojega ljubljenega moža

Aleksandra Pirherja

se za vse izraze sožalja najtopleje zahvaljujem. Zahvaljujem se tov. dr. Kauklerju in sestram, ki so mu ves čas bolezni lajšali trpljenje. Iskrena hvala dragim tovarišem iz ObK ZKS Ljutomer, OK ZKS Murska Sobota in Sindikatu prosvetnih delavcev, ki ste mi v najtežjih dneh stali ob strani in mi pomagali. Najtopleje se zahvaljujem KO ZB Korena, ObO ZB Tezno, vsem delovnim kolektivom ter ostalim družbenim organizacijam. Nadalje se zahvaljujem vsem govornikom, darovalcem cvetja, DPD Svobodi Ljutomer ter vsem, ki ste ga tako številno spremljali na zadnji poti.

Ljutomer, dne 26. julija 1960.

Žalujoči: žena Milena z otroki

SOFERSKI TEČAJ

za A + B kategorijo

pri AMD Štefana Kovača v M. Soboti se bo pričel dne 3. avgusta 1960. Interesenti naj se javijo vsak dan od 8.—13. ure v pisarni AMD Noršinska c. 1.

UO AMD

OBVESTILO

MLADINCI IN MLADINKE!

Obveščamo vas, da bo v petek, 29. julija, zbor brigadirjev (za srednjesolsko zvezno in lokalno delovno brigado) v prostorih hotela »Zvezda« v Murski Soboti ob 17. uri.

OKRAJNI KOMITE LMS
MURSKA SOBOTA

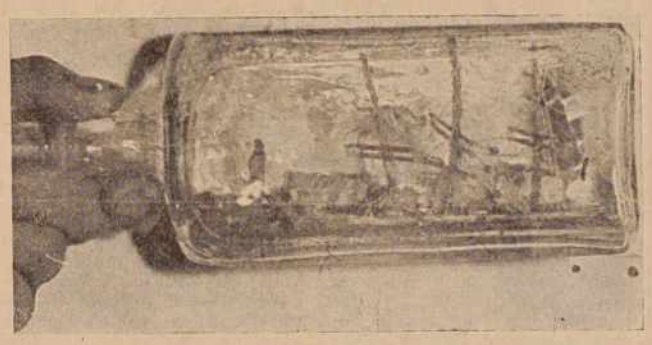

Steklenica delavca Kolomana Cifera iz Martjanec predstavlja pravcato umetnino. Skozi ozko grlo steklenice je že pred dvajsetimi leti vgradil obalo z jadrnico. O tem, koliko časa je porabil za to, pa noče niti govoriti.

Tedenski KOLEDAR

Petek, 29. julij — Marta
Sobota, 30. julij — Maksim
Nedelja, 31. julij — Ignac
Ponedeljek, 1. avgust — Peter
Torek, 2. avgust — Bojan
Sreda, 3. avgust — Lidija
Četrtek, 4. avgust — Dominik

DAROVALCI KRVI NA TRANSFUZIJSKI POSTAJI V MURSKI SOBOTI

od 18. do 23. julija 1960

Ludvik Tibaut, Aloja Hedl, Ivanka Bojnec, Angela Škafar, Roza Novak — drugič, Gizela Cigut, vsi iz murskosoboške bolnice; Terezija Zadravec — osmič, Marija Zver — petič, Marija Drašković — tretjič, iz Ronkovec; Helena Flisar — petič, iz Salamenec, Marija Rajtar iz Brezovice, Dezider Banfi iz Moščanec, Katarina Matjašec — sedmič, iz Lipe, Karel Klepec — drugič iz Beltinec, Štefan Sraka — tretjič, iz Beltinec, Julijana Rajnar — drugič, iz Kroga.

V imenu bolnikov se vsem darovalcem krvi najlepše zahvaljuje

TRANSFUZIJSKA POSTAJA
MURSKA SOBOTA

KINO

MURSKA SOBOTA — od 29. do 31. julija: italijanski barv. film »Benetke, mesečina in ti«; od 1.—2. avgusta: francoski film »Crni dosje«; od 3.—4. avgusta: ameriški cinemascopski film »Trije Evini obrazi«.

LENDAVA — od 29.—31. julija: ameriški film »Zabranjena planeta«; od 2.—3. avgusta: norveški film »Devet življenj«.

BELTINCI — od 30.—31. julija: ameriški film »Doživljaji kapetana Weightas«;

KRIŽEVCI PRI LJUTOMERU — od 30.—31. julija: jugoslovanski cinemascopski film »Cesta, dolga leto dni«.

LJUTOMER — od 30.—31. julija: jugoslovansko-češki film »Zvezda potuje na jug«; od 3.—4. avgusta: sovjetski film »Ivan Grozni — I. del«.

SLATINA RADENCI — od 31. julija do 1. avgusta: jugoslovanski cinemascopski film »4 km na uro«; samo 4. avgusta: italijanski film »Siromašni, a lepi«.

VIDEM OB ŠČAVNICI — od 30.—31. julija: slovenski film »Kala«.

VELIKA POLANA — samo 30. julija: jugoslovanski film »Volčja noč«.

ČEPINCI — samo 31. julija: sovjetski film »Vasa Železnova«.

Mali OGLASI

MOTORNI KOLESI novejšega tipa 175 in 250 ccm, ugodno prodam. — Janžekovič, Maribor, Kospaetova št. 21. M-809

VEČJO, STABILNO HRASTOVO STISKALNICO (prešo) za stiskanje grozdja in sadja, ugodno prodam. Informacije in ogled v Bodoncih (Prekmurje) do 14. avgusta. — Ružove gorice, pred gostilno. M-810

HIŠO v nedovršenem stanju in POSESTVO s 4 ha zemlje z vsemi kulturami, ugodno prodam. Zemljišče prodam tudi po parcelah. Vera Gumilar, Grad št. 66. M-815

VODNA SKUPNOST »ŠČAVNICA«, Ljutomer išče BAGERISTA za izvajanje gradbenih del na melioracijah. Pogoj: kvalificirani mehanik za gradbene stroje ali priučeni bagerist z večletno prakso. M-820

OSEBNI AVTO OPEL-OLIMPIJA prodam po ugodni ceni. Naslov v upravi lista. M-819

AVTO »FIAT 500 B-C«, ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-822

OSEBNI AVTOMOBIL »Moris«, v dobrem stanju, ugodno prodam. Naslov v upravi lista. M-825

SPREJEMEM SOSTANOVALCA. Lendavska 54, Murska Sobota. M-827

MOTORNO DVOKOLO »DKW« v zelo dobrem stanju, ugodno prodam. Ogled v Vrazovi ulici št. 4, Murska Sobota. M-828

MOTORNO KOLO ZNAMKE »JAWA« 160 ccm, prodam. — Karba, Ljutomer, »Agroservis«. M-811.

STIRI HEKTARE POSESTVA vseh kultur v bližnji okolici Maribora prodam. — Franc Muršič, Dobrenje 58, p. Pesnica. M-815

ZDRAVSTVENA POSTAJA GRAD

razpisuje naslednje štipendije:

za študij na medicinski fakulteti
za študij na šoli za medicinske sestre
za študij na višji stomatološki šoli
za študij na srednji zobotehnični šoli

Prosilci naj vložijo prošnje s priloženim življenjepisom in prepisom zadnjega šolskega spričevala na upravo Zdravstvene postaje Grad do 15. avgusta 1960.

IŠČEM SAMOSTOJNO KUHARICO

oziroma gospodinjo, ki je vešča vodstva gostinske kuhinje. Zaposlitev je možna takoj v okolici Murske Sobote.

Interesentke se naj javijo do 10. avgusta 1960 pri Gostinski zbornici v Murski Soboti, kjer dobijo vse potrebne informacije

E. R.

ČLOVEKOLJUBNOST

(Nadaljevanje s 5. strani)

— Ampak poglej, kakšno je, dežuje, obleko si bom zmočil. Ti nimaš daleč, v trenutku si lahko doma. Jutri ti ga prinesem. Navsezgodaj, ti rečem, častna beseda...

/Sle-či - si - ga! — sem stisnil skozi zobe.

— Ha, tako boš torej, tepel me boš? Pusti me! — je zasopel in se mi iztrgal iz rok. — Kaj me tako suvaš? Fej, za dežni plašč ywucisfŽtkvčvlha-nneyKltlza . fskpz fskp fskp fskpz Süj si pripravljen človeka raztrgati, da te le ni sram! In to je bil moj prijatelj! Ko bi bil vedel, da si tak, ne bi bil prestopil praga...

Nisem pretepač, toda tisti trenutek sem začutil, kako mi je v žilah zakipela kri plemena, ki je pred dva tisoč leti preplavalo Donavo, držeč se za repove svojih stepnih konj. Ozrl sem se po kakem primitivnem orožju in prav gotovo bi ga bil oplazil, ko bi se ne bili okrog naju natrpali vsi, ki so šli na sestanek. Pred stanovalci moje četrte mi je postalo nerodno, saj so me zmeraj upoštevali kot resnega in kulturnega človeka. In vtem ko sem se zavedel, se mi je Andrej izmuznil. Videl sem samo, kako se je na križišču izgubljal hrbet mojega dežnega plašča.

— Bova že drugič obračunala! — sem zamrmral in stopil v dvorano.

Kaj se je govorilo na tistem zborovanju, se ne spominjam več. Vem samo to, da me je pri izhodu ustavil predsednik in me zaskrbljeno vprašal:

— Tovariš Robov, kaj pa je bilo to? Res ni bilo lepo, da ste tako ravnali! Z ljudmi je treba biti prisrčen, tovariški...

— O čem pa sprašujete? — sem se začudil. — Aaa, pa ne zaradi tistega tipa?

— Ne govorite o ljudeh tako žaljivo...

— Ampak vi ne veste, da je ta...

— Vem, slišal sem. Tisti vaš tovariš vam jih je po pravici tako naštel. Sicer ga ne poznam, ampak...

— No, vidite, ne poznate ga, a me že tako naglo obsojate...

— Nikar se ne jezite, nikar se ne jezite! Pojdite lepo domov, v miru premislite in prepričali se boste, da nikakor nimate prav!

— Toda kako morete tako govoriti?

— Eh, sam vidim, da ne prenesete kritike. Popolnoma prav je imel tisti vaš tovariš. Na svidenje!

In predsednik se je oddaljil, zbegan zaradi mojega obnašanja. Pomislil sem, da bi hitreje stopil in ga dohitel, da bi mu vse povedal, toda zamahnil sem z roko. Kakšen smisel bi imelo to?...

Čez nekaj dni pa sem slišal neko sosedo, kako je rekla svojemu fantku:

— Glej da boš takoj vrnil kocke Vladku! Da ne boš tak kot tale tovariš...

Pohitel sem za njo, da bi dobil pojasnilo:

— Oprostite, tovarišica, ampak povejte mi, kaj sem naredil tako slabega?

Zbegala se je, vendar se je naglo obvladala in rekla:

— To pa veste sami najbolje!

— Ne, ne vem.

— Ah, ne veste! Vzeli ste dežni plašč nekega svojega prijatelja in minilo je že leto dni, kar mu ga niste vrnili. Mimo tega pa ste bili z njim nadvse grobi in ste se sploh slabo vedli...

— Kako se motite! Ne jaz, on je vzel...

— Ne obračajte stvari! Vse sem slišala z najbolj zanesljivega vira. Toda o tem ne bom govorila pred fantkom, lahko bi slabo vplivalo na njegovo vzgojo — in pohitela je, da bi odvedla malčka čim dlje od mene.

Sklenil sem, da se za ta bedasti dežni plašč ne bom več zanimal. Naj ga vrag vzame. Nič mi ni mar! Toda da bi še kdaj komu storil kako uslugo? Oho, iz tega že ne bo nič! Konec!

Ko sem tisti večer prišel domov, sem naletel pred vrati na daljnega sorodnika.

— Striček! — je vzkliknil ves vesel, ko me je zagledal, — koliko časa te že čakam. Ali veš, zakaj sem prišel?... Jutri pojdem na ekskurzijo, po hribih bom hodil, po snegu... In... glej, kako bi bilo, ko bi mi posodil svoj nahrbtnik, a?!

Brez besede sem strmel vanj.

— Samo za teden dni, striček! Nikar ne bodi v skrbeh, prihodnjo nedeljo ti ga prinesem...

— Vem! — sem zastokal. — Vse mi je jasno!

In vedar sem mu dal nahrbtnik. Kaj pa hočeš? Človekoljubnost!

POMURSKI VESTNIK

List izdaja in tiska Časopisno založniško podjetje Pomurski tisk v Murski Soboti
Direktor Jože Vild
Urejuje uredniški odbor
Odgovorni urednik Štefan Balažic

List pošiljamo samo po predplačilu — Nenaročenih rokopisov ne vračamo in ne odgovarjamo zanje.
Uredništvo: Murska Sobota, Kocljeva ulica 7, telefon 138 — Naročniški in oglasni oddelek: Murska Sobota, Kocljeva ul. 7 — Naročnina: celoletna 400 dinarjev, polletna 200 dinarjev, za inozemstvo letno 1000 din. — Tek. račun pri Komunalni banki v Murski Soboti št. 605—70

1—365

Večje število

ZIDARJEV IN DELAVCEV POTREBUJEMO

Oskrba je zagotovljena. Plača in terenski dodatek po dogovoru.

Gradbeno podjetje
»GRADITELJ«, LJUBLJANA, SMARTINSKA CESTA 64 B

Na podlagi 21. in 36. čl. zakona o javnih uslužbencih (Ur. list FLRJ št. 53/57) Komisija za uslužbenske zadeve pri razpisuje naslednja delovna mesta:

OBČINSKEM LJUDSKEM ODBORU PETROVCI-SALOVCI

razpisuje naslednja delovna mesta:

v upravi občinskega ljudskega odbora Petrovci-Šalovci

1. **referenta za kmetijstvo**
2. **referenta za računovodstvo in materialno poslovanje**

Pogoji:

Za delovno mesto pod točko 1 se zahteva srednja kmetijska šola ali priznana srednja strokovna izobrazba.
Za delovno mesto pod točko 2 se zahteva nižja strokovna izobrazba in nekaj prakse v računovodskih poslih.

Za navedena delovna mesta je določena plača po zakonu o javnih uslužbencih ter položajna plača.

Razpis se zaključi v 15 dneh po objavi.

Kolkovane prošnje, iz katerih mora biti razvidna šolska in strokovna izobrazba ter potek dosedanjega službovanja naslovite na Komisijo za uslužbenske zadeve pri Občinskem ljudskem odboru Petrovci-Šalovci, p. Petrovci

Kratke zanimivosti

DOBITKI ČAKAJO

V direkciji danske državne loterije že nekaj let čaka 7200 dobitkov, ki jih dobitniki niso dvignili. Med temi majnšimi dobitki je tudi šest večjih po 25.000 danskih kron (okrog 700.000 dinarjev), ki čakajo, da se srečni dobitniki javijo. Kakor določa zakon, bodo z dobitki počakali le do jeseni, potem bo pa denar prevzela danska državna blagajna.

STRELA UBILA ROMARJE

Okrog dva tisoč romarjev se je napotilo iz Bova — mesteca v bližini Torina — na bližnji hrib, kjer bi postavili spomenik »Solzni Marijie. V bližini mesta Trona jih je zajelo neurje. Strela je udarila v križ, ki sta ga nosila dva romarja in sta bila na mestu mrtva.

KO PAZNIKI NAVIJAJO ZA KAZNJENCE

V kaznilnici Bordeaux o Montrealu so pred nedavnim organizirali nogometno tekmo med dvema moštvoma kaznjencev. Navijači so bili le paznniki iz kaznilnice. To odsotnost paznikov je skupina kaznjencev izkoristila in poskušala pobegniti preko kaznilniških zidov. Medtem ko je prvi zid srečno preplezalo devet kaznjencev, so čez drugega prišli samo trije. Paznik je streljal nanje in enega ubil, drugega pa težko ranil. Tretjega kaznjenca so našli še istega dne štiri kilometre od kaznilnice.

DVAJSET LET S ŠIVANKO V MOŽGANIH

V sovjetskem mestu Sverdlovsku so operirali vojaka, ki je skoraj dvajset let trpel zaradi glavobola in omedlevice. Zdravniki so končno s pomočjo rentgena ugotovili vzroke bolezni. Vojak je imel v možganih zabodeno navadno šivanko. Domnevajo, da je šivanka prišla v vojakove možgane že v rani mladosti.

TUNEL POD SUEŠKIM PREKOPOM

Vlada ZAR se je odločila, da zgradi pod Sueškim prekopom predor, ki bo povezoval Egipt s Sinajskim polotokom. Ta projekt, ki ga še vedno proučujejo, bo stal 2100 milijonov dolarjev. Zaradi tega bo uprava prekopa opustila graditev novega mostu. Doslej prečkata prekop dva mostova, in sicer železniški ter cestni.

ELEKTRIČNA »KOKOŠ«

Poleg mnogih ostalih avtomatov je angleško mesto Littlhampton dobilo še enega, ki ga je izumil nek posestnik. Ta posestnik se ukvarja predvsem z živinorejo in je dolge mesece premišljeval o tem, kako bi poenostavil prodajo jajc. Spomnil se je na avtomat za prodajo jajc. Zdaj ta njegov izum že visi na littlhamptonskih ulicah. Potrebno je spustiti skozi odprtino le kovanec in avtomat še v istem trenutku »znese« 6 svežih jajc.

BURNA PRETEKLOST

V časopisu »Los Angelos Times« se je pred dnevi pojavil tak oglas: »Prodamo staro parno lokomotivo. Izdelana je okrog leta 1875, toda bi kljub starosti lahko še vozila. Njena burno preteklost dokazujejo indijanske puščice, ki so še danes zabodene v njen trup«. O tem, če je lokomotiva morda iz lesa, oglas ne pove nič.

ZA TISTE, KI NE MOREJO SPATI

V New Yorku so uvedli posebno vozilo za ljudi, ki trpijo zaradi nespečnosti. Vsak večer ob desetih odpelje to čudno vozilo s še bolj čudnimi potniki iz nevyorške postaje. Že prvo uro vožnje zaspi več sto ljudi, kronično obolelih zaradi nespečnosti. To vozilo celo noč vozi okrog mesta, zjutraj pa svoje potnike spočite in sveže vrača na svoje domove.

TUDI BREZ LEPOTE GRE

Čeprav jih narava ni obdarila z lepoto, so kljub temu postali slavni. Štirje Italijani, ki nimajo na sebi niti iskrice lepote parodirajo na nastopih znane popevke. Po uspehu v Italiji in Franciji so dobili ponudbe za nastope v ZDA. Razen tega imajo velike izglede, da kmalu nastopijo v komičnih filmih.

KASANOVA NASEGA ČASA

Tenghu AHMAD iz Singapura je letos star 66 let. Upravičeno je zaslužil naziv »Kasanova jugovzhodne Azije«, saj se je doslej 69-krat poročil, zdaj pa se pripravlja na sedemdeseti zakon. Žal ne moremo poročati, koliko otrok je imel v teh zakonih, kajti TENGHU AHMAD je izgubil seznam svojih otrok.

NAPAKA

MARIJA SCHUMACHER iz Gross Ilseda v Zahodni Nemčiji je v časopisih objavila smrt svojega moža in naročila pogrebno opremo. Vsi sorodniki so se oblekli v črnino. Ko je šla v bolnico v Braunschweig po moža, je ugotovila, da ta še živi. Bolniška sestra je namreč pomešala dokumente dveh bolnikov istih imen in iste starosti ter poslala vest o smrti na napačen naslov.

DRAGA SMRT

V Los Angelesu v Kaliforniji je najbolj čudno pokopališče na svetu, kjer počiva 180.000 ljudi. Tu so pokopani izredno znani in bogati ljudje. Sicer za siromašne ni prepovedi pokopa, toda pogreb na tem pokopališču stane 280.000 do 12 milijonov dinarjev.

Na pokopališču igra godba od zore do mraka, namesto spomenikov pa so v travi postavljene plošče z imeni pokojnih. Na pokopališču je tudi cerkvica, kje se lahko ljudje poročijo. V upravi pokopališča pravijo: »Tam, kjer se eno življenje konča, naj se začne drugo«.

BIG BEN ZAOSTAJA

V Londonu na Westminsteru je ura Big ben, ki je znana kot najbolj točna ura na svetu. Doslej se še ni zgodilo, da bi kazalci te ure kazali napačen čas. Toda pred kratkim je ura zaostala za 3 minute, kar je med natančnimi Angleži vzbudilo ogorčenje. Ko so se strokovnjaki povzpeli na stolp so ugotovili, da je med kolesje nek ameriški turist spustil svoj fotoaparat in se je to tri minute mučil predno ga je izvlekel. Tako kolesje ni moglo naprej in zgodilo se je prvič, da je Big ben kazal netočen čas.

PO DVEH DNEH REŠENI

28 grških mornarjev je te dni tavalo z rešilnim čolnom po Arabskem morju. Mornarji so morali zapustiti tovorno ladjo RITA, ki se je potopila. Le 5 mornarjev se je rešilo na majhnem otoku, 28 pa jih je bilo dva dni prepuščenih široki morski cesti. Rešil jih je indijski tanker Jogjioti, ki so ga slučajno srečali.

MAJHNI POŽERUHI

Žuželke, podgane in rastlinske glivice uničijo desetino letne proizvodnje žita po vsem svetu. Po sporočilu Organizacije za kmetijstvo in prehrano (FAO) bi 76,6 milijona ton žita, ki ga uničijo razni škodljivci, zadoščalo za prehrano 225 milijonov ljudi, če vzamemo, da potrebuje človek 800 gramov žita dnevno.

Lovci na cestah

Ameriška policija je v borbi proti vse pogostejšim prometnim nesrečam začela uporabljati nov aparat. Z elektronsko napravo, ki je postavljena na policijski avto, lahko prometni organi vlovijo vsakega voznika, ki je prekoračil dovoljeno mejo hitrosti.

Na prometnih cestah sta v oddaljenosti treh kilometrov postavljena dva službena avtomobila. V prvem je nova elektronska naprava, ki fotografira vsa mimo vozeča vozila. Že čez nekaj sekund poseben stroj pokaže na skali hitrost teh vozil. Če vozijo prehitro, prometnik takoj obvesti svoje kolege pri drugem avtomobilu in ti ustavijo kršitelja. Kot dokaz na sodiščih pokažejo nevestnemu vozniku fotografijo, ki jo je prej aparat posnel. Na sliki se jasno vidi avto, registrska številka, točen čas, ko je fotografija napravljena in mesto prekrška, v gornjem kotu pa je slikana vrvica, ki v kilometrih kaže hitrost vozila.

Po prvem tednu se je ta naprava pokazala kot izredno koristna. V enem tednu so prometni organi kaznovali desettisoč voznikov zaradi prehitre vožnje. Že naslednji teden pa je število kršiteljev naglo padlo in kar je še važnejše, tudi število nesreč se je zmanjšalo.

Borba brez zmagovalca

To je borba pravzaprav samo na videz. V resnici se Jo Freeman, 23-letno dekle, ki se ukvarja z dresiranjem divjih živali za film in televizijo, igra s svojim ljubljencem, afriškim levom Gambo. To pa je vendar zelo nevarna igra, ki si jo lahko privoščijo samo najboljši dreserji

Tone čistega zlata

Sodelavec Inštituta za družbene vede v Beogradu Marjan Krisper je na vprašanje koliko zlata proizvajajo v svetu in kdo ga ima največ, takole odgovoril:

Svetovna proizvodnja zlata je dosegla preteklo leto najvišjo povojno raven. Proizvodnja je dosegla tisoč sto deset ton čistega zlata, pri tej statistiki pa manjkajo še podatki iz SZ, LR Kitajske in vseh vzhodnoevropskih držav. Kakor sodijo strokovnjaki, je proizvodnja zlata v teh državah od 250 do 350 ton, pri čemer pripada skoraj vsa ta količina Sovjetski zvezi.

Sovjetska zveza prodaja zlato na londonskih tržiščih, kjer je od vseh držav najmočneje zastopana. Doslej je Sovjetska zveza prodala letno povprečno 230 ton zlata, v začetku letošnjega leta pa je to število še bolj povečala.

Najmočnejši producent zlata je Južnoafriška Unija, saj odpade na njo 60 odstotkov celotne proizvodnje, Kanada pa je z 11 odstotki na drugem mestu.

Preteklo leto so statistiki zabeležili izredni vzpon proizvodnje zlata, toda kljub temu proizvodnja še ni dosegla take višine kot leta 1940. Takratna proizvodnja je namreč znašala okrog 1450 ton.

Uradna cena zlata v svetu je pravzaprav cena, ki je predpisana v ZDA, saj so te že dolga desetletja največji kupec rumenega elementa. Zanimivo je, da se ta cena ni menjala že od 1934. leta, čeprav je ameriški dolar izgubil skoraj polovico dejanske vrednosti. Uradna cena zlata v ZDA je 35 dolarjev za 31 gramov.

Od zlata, ki ga proizvajajo gre skoraj 60 odstotkov v uradne rezerve posameznih držav, ostanek pa v industrijsko predelavo in privatnim osebam. Po uradnih rezervah zlata so na prvem mestu ZDA, ki so konec leta 1959 imele 17.700 ton, sledijo jim pa Zahodna Nemčija in Velika Britanija z 2350 tonami ter Švica, Italija, Francija in Belgija s povprečno 130 tonami. Domnevajo, da ima Sovjetska zveza v rezervnem skladu 8000 do 12.000 ton zlata.

Uradne rezerve se uporabljajo predvsem za kritje deficita v plačilnih bilancah oziroma za nakup deviz, ki so potrebne za plačevanje uvoza.

Slikar — puščavnik

Lazo Drljača je zelo nenavaden slikar, toda ne po svojih slikah, ampak po načinu življenja. Že trideset let živi popolnoma sam v kolibi nad Boračkim jezerom. Čeprav veliko slika, noče razstavljati svojih del, niti jih noče pokazati vsakemu obiskovalcu. V kotu njegove kolibe se je nabralo veliko slik, ki so vse obrnjene k zidu, na njih pa se je nabral debel sloj prahu.

Tako samotarsko življenje niti ne bi bilo preveč presenetljivo, ko bi ta umetnik živel med planinami že od svojega rojstva. Lazo Drljača pa se je naselil tu potem, ko je naredil veliko slik na Dunaju, v Parizu, Rimu in Benetkah. V teh mestih je spoznal Fjodorja Saljapina, Enrika Karuzo in še nekatere znane ljudi.

Zakaj se je umetnik umaknil civilizaciji, o tem umetnik molmolči in pravi, da bo ta skrivnost pokopana z njim. Hotel se je na vsak način umakniti ljudem, ki ga pa kljub temu niso pustili na miru. Kmalu po tem ko se je začela vojna, so ga četniki napodili iz kolibe in si tam uredili bolnico. Drljačeve slike so že prvo zimo skurili.

Slikar je taval po gozdu in iskal primeren prostor za novo domovanje. Našel je kolibo, v kateri še danes živi. V svojem stanovanju ima zelo čudno pohištvo: železno posteljo, angleški slovar, knjigo »Mojstri umetnosti o umetnosti« in nekaj starih konservnih škatel, v katerih ima barve.

Drljača je star 70 let, njegov jedilnik pa se že trideset let ni spremenil.

Lansko leto je doživel Drljača nekaj nenavadnega. Dobil je obvestilo, da mora plačati davek: Odgovoril je tako: »Če so mi določili davek na slive, ki sem jih vzgojil, mora plačati polovico medved, ki mi jih je preteklo jesen polovico odnesel.«

Pisani dokumenti na Madžarskem

o Turkih v Prekmurju

Študijska knjižnica v Murski Soboti mi je omogočila študijsko potovanje na Madžarsko z nalogo, da poiščem oz. ugotovim pisane dokumente, ki govorijo o preteklosti Prekmurja. Obiskal sem Državni arhiv v Budimpešti, Županijski arhiv v Szombathelyu in Mestni arhiv v Veliki Kaniži. Županijski arhiv v Zalaegerszegu je izpadel iz mojega programa, ker so ga tedaj urejavali, ki pa vsebuje mnogo listin, in bi nam znale marsikaj povedati o zgodovini Prekmurja, predvsem pa o preteklosti bivšega lendavskega okraja.

Arhivi hranijo več tisoč listin nazaj od 15. stoletja in po vsebini so: urbarji, opisi in popisi posestev, popisi prebivalcev, katastrske mape, zakupne in najemniške pogodbe, darilne listine, listine o civilnem in kriminalnem sodstvu, listine o procesih gospodskih stolcev (uriszék), zapiski o cerkvenih vizitacijah, ki zajemajo tudi šolske zadeve, cehovski zapiski, geneološki spisi, živ in mrtev inventar posestev, cerkveni patronati itd., itd.

Večina listin je pisanih v madžarščini, precej pa jih je v latinščini in nemščini.

Iz množine teh listin bi sedaj omenil le eno iz leta 1690, ki je v Državnem arhivu v Budimpešti in ima naslov: »Conscriptio Bororum Districtus Canisaiensis Turcico Anno 1690 ...«. Ker pa obsega listina, — če se dobro spominjam — nad 20 strani, bi obravnaval sedaj le tisti del listine, ki se nanaša na turško gospodstvo Prekmurja, zakar zasluži listina posebno pozornost.

Listina je nastala po umiku Turkov iz Prekmurja leta 1690, ko so morali Osmani zapustiti Veliko Kanižo, ki je bila 90 let izhodiščna točka za turške roparske in osvajalne vojaške akcije v Prekmurje.

Po odhodu Turkov so oblasti izvedle popis prebivalstva. Omenjena listina zajema beltinsko veleposestvo. Popisi so se vršili po veleposestvih. Listina nudi zelo poučno sliko beltinskega veleposestva za časa turške okupacije, je zelo skrbno sestavljena, saj imenuma omenja vse tlačane, njihove družinske, socialne in gospodarske razmere.

Posebnost listine je, da nam je ohranila, med drugim, tudi imena turških zemljiških gospodov in jim podložne prekmurske vasi. Tako je bil v Beltincih Allay Begh (Huszein aga), Lipovcih Osman aga, Gančanih Oda-paša, Bratoncih Hasan Ispay, Dokležovju Kokay Ispay, Ivancih Rahmadoda-paša, Renkovcih Annuatin Talleros, Črensovcih Oda-paša, Lipi Oda-paša, Gomilicah Bayssovich Mustava Barjactor, Odrancih Viser aga, Ižakovcih Messir aga, Melincih Kurcz Spahija, Nedelici Kockay Ispay, Bistrici Ali aga, Turnišču (oppidum) Nassar aga, Brezovici Chinanovichy Spahija, Polani Ahmety Chirko, Juanoucz (?) Oda Ahmety Chirko, Andrejcih Ahmed aga, Križevcih Karomoš aga, Kančevcih Mehmety Chehrija. (Imena so pisana točno tako, kakor so v listini).

Kakšne položaje pa so imeli ti turški fevdalci? Turški oblastnik v Beltincih je bil alajbeg, višji vojaški častnik, vrhovni poveljnik spahij (konjenice) v sandžaku. (Sandžak je bila upravna in vojaška enota. Več sandžakov je tvorilo ejalet. Ejalet, ali pašaluk, tudi beglerbegluk, je bila večja upravna in vojaška enota, v katere je bila razdeljena turška država).

V Gančanih, Ivancih, Lipi, Polani, Črensovcih in Juanoucz (?) so gospodarili turški fevdalci oda-paše, ki so bili poveljniki manjših janičarskih enot, ki so se imenovale — oda.

Age, poveljnike različnih vojaških enot so imele naslednje podložne vasi: Odranci, Ižavovci, Lipovci, Turnišče, Bistrica, Andrejci, Križevci. (Age je bil poveljnik različnih vojaških oddelkov, bili pa so tudi višji uradniki na turškem dvoru.)

Vas Kančevci je imela odličnega Turka »čehaja«, ki je bil načelnik beglerbegove pisarne, njegov namesnik in nadzornik cehov. Beglerbeg je bil upravni in vojaški poveljnik ejaleta).

Ispay-i, upravitelji veleposestev in izvrševalci zakonov o desetini in davkih so bili v Bratoncih, Dokležovju in Nedelici.

Turek v Gomilici je bil »barjaktar«, t. j. pomočnik Harambaše. (Harambaša je bil izvoljen poveljnik hajdukov, ki so živeli iz ropanja in so povzročali Turkom mnogo skrbi. Turek v Gomilici je bil prvotno najbrž hajduk, pozneje je stopil v turško službo in se je poturčil).

Turški fevdalec v Brezovici in Melincih se je imenoval spahija, ki je dobil zemljo proti obvezi, da se je moral z določeno vojsko udeležiti vojnega pohoda na lastne stroške.

Gotovo je, da ti Turki niso stanovali v Prekmurju, pač pa v središču ejaleta v Veliki Kaniži, ki so ga ustanovili v I. polovici 17. stoletja iz budimskega ejaleta. Pod upravo tega ejaleta je spadalo tudi Prekmurje.

Vprašanje pa je, kako so prišle naštete prekmurske vasi pod turško oblast? Prav gotovo, da jih je doletela ista usoda, kakor sto in sto drugih krajev onstran turške državne meje. Turki so si z zvijačo — v mirnem času — prilaščali take obmejne vasi, imenovane »Turcae subditi subjecti«. Tako dolgo so nadlegovali ljudi s svojimi zahtevami, da so se naveličali stalnih groženj in ropanj, in so končno poslali svoje župane v Veliko Kanižo z zahtevanim davkom, kar je pomenilo priznanje turške oblasti.

Iz listine pa razberemo tudi to, da Prekmurci niso imeli nikakšnih pravic in so bili dvojni davkoplačevalci. Davek so morali plačevati turškemu in domačemu fevdalcu. — Med listinami sem naletel tudi na tako, ki govori o kmečkem uporu v Prekmurju, o katerem do sedaj nismo bili obveščeni.

Listine niso važne le za krajevno zgodovino, temveč tudi za splošno slovensko, kjer je Prekmurje zelo slabo zastopano.

Listine so nam na razpolago, katere bi trebalo mikrofilmati, kar ne bi stalo veliko. Z obdelavo listin bi dobili zaokroženo sliko o preteklosti Prekmurja. Prekmurec pa bi se seznanil z dolgo in trnjevo potjo, ki ga je vodila v socializem.

Fr. Gumilar

Viri in literatura:

Listina iz Državnega arhiva v Budimpešti
Zgodovina narodov Jugoslavije, 2.
Homan, Magyar történet, III.